Ազգ
Azg armenian daily
1 ՄԱՐՏ 1995 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ # 37 (791)

# Կազիմիրովը եւ Լոզինսկին անպաշտոն այցելեցին Վաշինգտոն

ԲԱՔՈՒ, 28 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ադրբեջանի ԱԳՆ աղբյուրները վկայակոչելով «Նեգա» գործակալությունը, հաղորդում է, որ օրերս Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման գծով Ռուսաստանի նախագահի անձնական ներկայացուցիչ Վլադիմիր Կազիմիրովը եւ ԵԱՀԿ Մինսկի խորհրդաժողովի համանախագահ Վալենտին Լոզինսկին ոչ պաշտոնական այցով եղել են Վաշինգտոնում:

ԱՄՆ Պետդեպարտամենտում բանակցությունների ժամանակ ռուսաստանցի դիվանագետները հարց են առաջադրել այն մասին, որ հարկավոր է Ղարաբաղի հակամարտության գոտում տեղաբաշխել ՄԱԿ-ի խաղաղարար զորաբաժին, եւ ոչ թե ԵԱՀԿ ուժեր, ինչպես պետք է լիներ ձեռք բերված պայմանավորվածության համաձայն:

Միեւնույն ժամանակ, ինչպես հայտնեցին Ադրբեջանի ԱԳՆ նույն աղբյուրները, Բաքու է ժամանելու Պետդեպարտամենտի պատասխանատու աշխատակից, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբում ԱՄՆ ներկայացուցիչ Ջո Փրեսելը: Առայժմ հայտնի չէ, թե ինչ առաջարկություններով կգա ամերիկացի դիվանագետը, բայց ադրբեջանական կողմը մտադիր է առաջ քաշել հաշտության գործընթացին ԱՄՆ-ի պատրաստակամության ? հարցը եւ բարձրացնել Շուշիի ու Լաչինի ազատման խնդիրը:

ԱԶԳԱՅԻՆ

# Հիմնադրամին չեն աջակցել ո՛չ կուսակցությունները, ո՛չ նրանց բարեգործական կառույցները

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի հիմքը եղել է գաղափարախոսությունը, այն է. համախմբված լծվենք մեր պետության հզորացման խնդրին եւ անշրջելի դարձնենք մեր անկախությունը», այսպիսի գնահատականով սկսեց լրագրողների հետ հանդիպումը հիմնադրամի գործադիր վարչության տնօրեն Մանուշակ Պետրոսյանը, նշելով, որ մարտի 3-ին լրանում է հիմնադրամի ստեղծման 3-րդ տարին: Մամուլի ասուլիսի սկզբում լրագրողներին ցուցադրվեց երկու տեսաֆիլմ «Արցախ» ծրագրի շրջանակներում տարվող աշխատանքների մասին: Նորությունն այն էր, որ հունվար-փետրվար ամիսների ընթացքում սկսվել է զոհված ազատամարտիկների եւ առաջին կարգի հաշմանդամների ընտանիքներին, ծնողազուրկ եւ հաշմանդամ երեխաներին ամենամյա նպաստների հանձնումը: Արդեն վճարվել է 21 հազար ամերիկյան դոլար: Իսկ ամենամյա նպաստները կկազմեն 30 հազար դոլար: Այս ծրագրին «Հայաստանը» անցել է Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի իշխանությունների դիմումից հետո: Բացի այդ, լրագրողներին բաժանված տեղեկագրում մանրամասն նշված է, թե ինչ է արվել եւ որքան գումար է ծախսվել 1994 թ.-ի նոյեմբերի 20-ից մինչեւ 1995 թ.-ի փետրվարի 20-ը: Զանգեզուր ծրագրով վճարվել է 85 հազար դոլար, Արցախ-ծրագրով՝ 310 հազար, աղետի գոտի՝ 270 հազար, գիտություն եւ մշակույթ՝ 5500: ՀՅԴ-ի կասեցման մասին հայտնի հրամանագրից հետո, սփյուռքում որոշակի դաշնակցական կառույցներ դադարեցրին ֆինանսական միջոցների հոսքը «Հայաստան» հիմնադրամ: Որքա՞ն էին դրանք ստույգ թվերով եւ ինչքա՞ն է, որ այսօր չի մտնում հիմնադրամ հարցերին տիկին Պետրոսյանը պատասխանեց. «Որոշակի այդպիսի հոսք դաշնակցական կառույցներից չի եղել: Եւ չէի ուզենա առհասարակ կենտրոնում դնել միայն դաշնակցությանը, որովհետեւ այլ հասարակական բարեգործական կառույցներից մեծ հոսքեր չեն եղել: Մասնակցությունը եղել է հիմնականում անհատների կողմից, եկեղեցիների միջոցով, թեեւ չեմ ասի, որ նրանք մեծ բաժնով աջակցում են քաղաքական աշխատանքներին, բայց կարծում եմ, որ դա կփոխվի, որովհետեւ այդ գիտակցությունը մտնում է նաեւ եկեղեցի: Կարող եմ ասել, որ հիմնադրամին մասնակցողները որպես անհատներ եղել են եւ՛ դաշնակցականներ, եւ՛ ռամկավարներ, եւ՛ սփյուռքի ապակուսակցական տարրերը»:

«Երբ դուք հարց տայիք, շարունակեց տիկին Պետրոսյանը, թե որ կուսակցական կամ բարեգործական կառույցն է ամենայն ջանասիրությամբ քարոզում կամ մասնակցում հիմնադրամին, ես կասեի, որ որեւիցե մեկը մեծ ջանասիրությամբ չի աշխատել եւ որեւիցե մեկը մեծ ներդրում չունի, չհաշված եկեղեցիները»: Գործադիր վարչության տնօրենը նշեց, որ շատ փոքր նպաստակային ներդրումներ եղել են, որոնցից որեւէ մեկը չառանձնացվեց: Իսկ հիմնադրամի մամուլի գծով պատասխանատու Տիգրան Պասկեւիչյանն ավելացրեց, թե խոսքը գնում է ոչ այնքան ֆինանսական միջոցների մուտքի մասին, որքան սփյուռքահայ համայնքներում հիմնադրամի կառույցների մասնակցությունը դադարեցնելու մասին: Այնուհետեւ տիկին Պետրոսյանը պատասխանեց «Ազգի» հետեւյալ հարցերին, որոնք մեջ բերում ենք առանձին:

Տես # էջ 2

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

# Սերտիֆիկատն ավելի արժեքավոր է, քան դրամն ու տարադրամը

*Մարտի 1-ից սերտիֆիկատի անվանական արժեքը՝ 20 հազար դրամ*

ՎԱՀԷ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

ՀՀ կառավարության որոշման համաձայն մարտի 1-ից 14 անգամ բարձրացել է Հայաստանի պետական եւ պետական մասնակցությամբ ձեռնարկությունների հիմնական միջոցների արժեքը: Դրանից ելնելով, երկու անգամ բարձրացվել է նաեւ սեփականաշնորհման սերտիֆիկատների արժեքը՝ նախկին 10 հազարից հասնելով 20 հազար դրամի: Մեկնաբանելով այս որոշումը, ՀՀ վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը նշեց, թե 1994 թ.-ի սեպտեմբերի 28-ին որոշվել էր 10 հազար դրամ, ենթադրելով, որ միջին արժեքը կմեծանա 8 անգամ: «Մենք մի փոքր սխալվեցինք այն պատճառով, որ դեկտեմբեր ամսին անցանք արժութային ֆոնդի ծրագրին, եւ առաջացավ լրացուցիչ արժեզրկում կապված ֆիքսացված գների բարձրացման հետ, ինչը դեռեւս պարզ չէր 1994 թ.-ի սեպտեմբերի դրությամբ», ասաց վարչապետը:

Նրա խոսքով, արդեն վաճառված է 205 մլրդ. դրամի կամ 500 մլն. դոլարի գույք, որի 1/3-ը կազմում է 60 մլրդ. դրամ կամ 130 մլն. դոլար: Այս թիվն էլ բաժանելով ազգաբնակչության թվի վրա, ստացել ենք վերը նշված 20 հազար դրամը: Վարչապետը նշեց նաեւ, որ այս տարի նույնպես կլինի արժեզրկում, եւ սպասվում է, որ 5-6 ամիս անց սերտիֆիկատի արժեքը կհասնի 27-28 հազար դրամի: Դրա համար էլ վարչապետը խորհուրդ տվեց չվաճառել սերտիֆիկատն ավելի ցածր գնով, քան այն արժե:

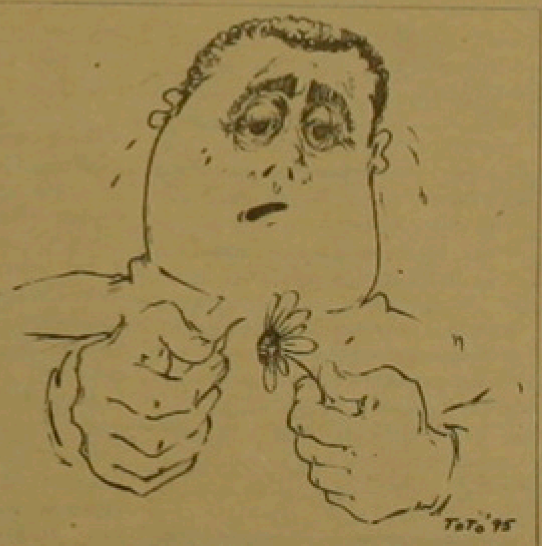

— Վարդան... դրամ... տարադրամ... Վ... Դ... Տ...

«Դա ավելի արժեքավոր թուղթ է, քան դրամն ու անգամ տարադրամը», ասաց նա եւ նշեց, թե դրա հիմնական պատճառն այն է, որ սերտիֆիկատի հետեւում կանգնած է կայուն, գործող արտադրությունը: Հայտնի է, որ առայժմ շուկա կհանվեն 10 գործարան նախնական 20 մլն. դոլար արժեքով, եւ 1000 փոքր օբյեկտ, իսկ մարտի 15-ից կսկսվի առաջին աճուրդը:

Փետրվարի 20-ի դրությամբ արդեն ստացվել է 401 փոքր օբյեկտի սեփականաշնորհման փաթեթ, որ կազմում է 867 մլն. դրամ, որից 102 մլն.-ը եկել է դրամով, իսկ 765-ը՝ սերտիֆիկատով: Այսինքն բաժանված 3 մլն.-ից ավելի սերտիֆիկատներից 76 հազարը հետ է ստացվել: Այն հարցին, թե որ օբյեկտներում է ավելի երաշխավորված սերտիֆիկատների ներդրումը, վարչապետը պատասխանեց, թե ինքը բիզնեսմեն չէ, որ նման խորհուրդ տա:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ

# Կաթողիկոսը պետք է լինի հմուտ դիվանագետ

*Հարցվողները նախընտրում են Գարեգին արք. Ներսիսյանին*

**Շուրջ մեկ ամիս է մնացել կաթողիկոսական ընտրություններին: Մարտի 3-ին Մայր աթոռ սուրբ Էջմիածնում բացվող ազգային եկեղեցական ժողովը պետք է ընտրի Ամենայն հայոց 131-րդ կաթողիկոսին: Իսկ մինչ այդ, հասարակական տարբեր շրջաններ, զանգվածային լրատվության միջոցներ կարծիքներ, գնահատականներ են արտահայտում եկեղեցական այս կամ այն գործչի մասին, անգամ ենթադրություններ ու կանխատեսումներ կատարում, խոսում այն խնդիրների մասին, որոնք պետք է լուծում ստանան հայոց նոր կաթողիկոսի կողմից: Հաշվի առնելով այս եւ նման իրողությունները, Հայաստանի հեռուստատեսության եւ ռադիոյի հասարակական կարծիքի ուսումնասիրման կենտրոնը փետրվարի 10-20-ը Երեւան քաղաքում մեր 600 համաքաղաքացիների շրջանում անց է կացրել սոցիոլոգիական հետազոտություն, նպատակ ունենալով ճշտել հանրային կարծիքը մեզ հետաքրքրող հարցի շուրջը: Այդ հետազոտության արդյունքները մեկնաբանում է Հովհաննես Հովհաննիսյանը:**

Նախ փորձեցինք պարզել, թե ինչպիսի՞ն պետք է լինի նորընտիր կաթողիկոսը մեր համաքաղաքացիների պատկերացմամբ, ինչպիսի՞ն է այսօր հասարակական գիտակցության մեջ գոյություն ունեցող նրա կերպարը:

Դարեր շարունակ հայ ժողովուրդը զրկված է եղել իր պետականությունից: Եւ ճակատագրի բերումով պետական կառույցների բազմաթիվ ֆունկցիաներ հաճախ իր վրա է վերցրել Հայ առաքելական եկեղեցին: Թերեւս պատմական այդ փորձի, ինչպես նաեւ ներկա աշխարհաքաղաքական բարդ իրադրության գիտակցմամբ է պայմանավորված այն իրողությունը, որ հարցման մասնակիցների 51,5 տոկոսը ընդգծում է նոր կաթողիկոսի դիվանագիտական հմտությունների առանձնահատուկ կարեւորությունը: Սակայն, հմուտ դիվանագետ լինելով հանդերձ, նա, 25 տոկոսի կարծիքով, այնուամենայնիվ պետք է ձեռնպահ մնա ակտիվ քաղաքական գործունեությունից: Կաթողիկոսը պետք է լինի առաջին հերթին հոգեւոր եւ ոչ թե քաղաքական առաջնորդ:

48,7 տոկոսի կարծիքով էլ նոր կաթողիկոսը մինչեւ ընտրվելն արդեն պետք է ունենա նշանակալից ծառայություններ իր ազգի ու ժողովրդի առջեւ: Ցանկալի է նաեւ, որ նա լինի համեստ եւ աստվածաբանության գիտակ:

Տես # էջ 4

ՆԵՐՔԻՆ ԿՅԱՆՔ

# Քաղաքական ազդեցիկ ոլորտները հետապնդում են տնօրեններին

Մեկնաբանելով Գիտաարդյունաբերական եւ քաղաքացիական միության վարչության նախագահ, «Սելեն» գործարանի տնօրեն Գագիկ Գրիգորյանի ձերբակալությունը, Աղասի Արշակյանը երեկ մամլո ասուլիսում նշեց դրա քաղաքական ասպեկտը: Որոշակի ազդեցիկ ոլորտներում այն կարծիքն է տիրում, թե ձեռնարկությունների ղեկավարները չպետք է զբաղվեն քաղաքականությամբ: Միեւնույն ժամանակ, նշեց Արշակյանը, կառավարամետ տնօրեններին հիանալի հնարավորություն է ընձեռված արտադրական հոգսերը համատեղելու քաղաքական գործունեության հետ, նրանց թվին չդասված Գրիգորյանին եւ իր ձեռնարկությանը անցյալ տարվա աշնանից բառացիորեն պաշարել էին ստուգող հանձնախմբերը: Վերջ ի վերջո, տասն օր առաջ Գրիգորյանը Հայաստանի ՆԳՆ 6-րդ վարչության օպերատիվ աշխատողների կողմից ձերբակալվեց վաշխառության կասկածանքով: Ներկայումս հանրապետությունում լայն արշավ է ծավալվել արդյունաբերական ձեռնարկությունների «անբարեհույս» համարվող բազմաթիվ ղեկավարների պաշտոնանկ անելու նպատակով: Սակայն «Հայաստանի գիտաարդյունաբերական եւ քաղաքացիական միությունը» պատասխան քայլեր կձեռնարկի անօրինական կերպով հալածվող բոլոր մարդկանց պաշտպանելու համար, վերջում ասաց Արշակյանը: ԳԱՔՄ-ի անդամներ են խորհրդարանականներ Ռաֆայել Ղազարյանը, Իգոր Մուրադյանը, Սուրեն Զոլյանը եւ այլք:

ՄԵՍՐՈՊ

ԱՇԽԱՐՀ

# Մինչ սնանկանում է Անգլիայի հնագույն բանկը, համաշխարհային շուկաները իրարանցման մեջ են

ԼՈՆԴՈՆ, 27 ՓԵՏՐՎԱՐ, NYT, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Անգլիայի «Բերինգս» (BARINGS P. L. C.) հնագույն բանկը, որը ստեղծվել է դեռեւս 1767 թ.-ին, անսպասելիորեն սնանկացել է: Այս մասին փետրվարի 27-ին հայտնի է դարձել երկրի կենտրոնական բանկի կառավարչի հայտարարությունից՝ այն փրկելու ձախող փորձից հետո:

Սնանկացման պատճառ է դարձել բանկի Սինգապուրի բաժանմունքի անհաջող ֆինանսական գործառնությունը, որը հանգեցրել է շուրջ 750 միլիոն դոլարի կորստի: «Բերինգսի» կործանման անմիջական մեղավորն է մի մարդ՝ 28-ամյա Նիկ Լիսոնը: Նա աշխատել է բանկի Սինգապուրի գրասենյակում, եւ, ինչպես պարզվել է, իր պատասխանատվությամբ զբաղվել է ճապոնական արժեթղթերի բորսայում չլիազորված ֆինանսական գործառնություններով, չունենալով Լոնդոնի կենտրոնակայանի թույլտվությունը: Ինչպես հաղորդվում է, անգամ հինգշաբթի օրվանից չեն կարողանում գտնել Նիկ Լիսոնին:

«Բերինգսի» կործանումն սպառնում է շղթայական ռեակցիա առաջացնել միջազգային ֆինանսական շրջանակներում, միաժամանակ հարցադրումներ առաջացնելով ժամանակակից համաշխարհային ֆինանսական գործառույթների ապարատում, մասնավորապես առանց համապատասխան ծավալի գումարների ապահովության ֆինանսական ռիսկ պահանջող գործարքների մեջ մտնելու հարցում:

# Իրաքի դեմ պատժամիջոցների վերացումը վաղաժամ է

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 28 ՓԵՏՐՎԱՐ, WSJ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Իրաքի դեմ ՄԱԿ-ի կողմից հաստատված պատժամիջոցների վերացման մասին ամեն մի խոսակցություն վաղաժամ կլինի մինչեւ կենսաբանական զենքի արտադրության Իրաքի նախկին ու ներկա ծրագրերի հարցի պարզաբանումը, լրագրողներին հայտարարել է Իրաքի զանգվածային ոչնչացման զենքի եւ հրթիռային տեխնիկայի ոչնչացման ՄԱԿ-ի հատուկ հանձնաժողովի նախագահ Ռոլֆ Էկեուսը Անվտանգության խորհրդում Բաղդադ կատարած իր այցելության արդյունքների մասին զեկուցելուց հետո: Անվտանգության խորհրդի հիշյալ նիստում Մ. Նահանգների ներկայացուցիչն սպառնացել է վետոյի իրավունքն օգտագործել, երբ անգամ մյուս երկրներից Ֆրանսիան եւ Ռուսաստանը շարունակեն Իրաքի դեմ պատժամիջոցների մեղմացման պահանջը:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

# տեղական

ՍՈՒՐ ԳՐԻՉ

## ՀՀ բնիկների սոցպաշտպանության ծրագիրը Նիկարագուայում...

*«Երբ ինձ հարցնեն, թե մեր մոլորակի վրա որտեղ կարելի է հանդիպել առավել շատ հրաշքների, ես առաջին հերթին կասեմ Հայաստանի անունը...»* Ռոնալդ Ռեյգն

«Ազգի» ընթերցողներն արդեն տեղյակ են, որ ս. թ. փետրվարի 21-ին ստորագրվեց պայմանագիր, որով Համաշխարհային բանկը 440 հազար դոլլար է հատկացնում սոցիալական պաշտպանվածության ծրագրի մշակման համար: Ծանր կացության մեջ հայտնված ժողովրդի համար դա գոտեպնդող փաստ է, քանի որ նա արդեն հյուծված է, եւ պաշտոնական պրոպագանդան էլ ներշնչել է, որ առանց արտերկրյա վարկային ներարկումների տնտեսությունը չի վերականգնվի, եւ հասարակությունը չի գոյատեւի: Հուսախաբ անելը չէ մեր նպատակը, այլ հայրենակիցներին զգուշացնելը: Քանի որ իշխանությունների կողմից որպես բամբասանք որակվող որոշ լուրեր (մասնավորապես սոցիալական պաշտպանվածության վարկի կապակցությամբ) պարզվում է, որ իրական հիմքեր ունեն: Վարկային պայմանագիրը առհասարակ չի էլ հաստատվել Համաշխարհային բանկի կողմից, բայց աշխատանքային խմբի վրա արդեն միջոցներ են ծախսվել, ուղիղ 60 հազար դոլլար: Ենթադրենք, թե Համաշխարհային բանկը դա կհաստատի, եւ այս կերպ է մտածում կառավարությունը: Բայց ենթադրությունն այս դեպքում շատ մոտ է արկածախնդրության: Համարենք, որ ժամանակը շատ սուղ է եւ ծրագրով հատկացվող միջոցները խիստ կենսական են լինելու: Ուրեմն, յուրաքանչյուր ոչ թե դոլլարը, այլ ցենտը պետք է հաշվել եւ օգտագործել մեծ խնայողությամբ ու նպատակային ձեւով: Փաստը ցնցող է, բայց փաստ է: Սոցիալական ծրագրի մշակման աշխատանքային խմբի ղեկավարը «կատարյալ, նպատակային» ծրագիր մշակելու համար գործուղվում է Նիկարագուա եւ այդ գործուղման ծախսերը կազմում են 11 հազար ամերիկյան դոլլար: Ամսական 10 դոլլար միջին աշխատավարձ ստացող ՀՀ քաղաքացիների համար այս թվի կշիռը եւ մեծությունը հասկանալի դարձնելու համար կարելի է զանազան համեմատություններ անել: Օրինակ, դա այնքան է, որքան ՀՀ նախագահի 61 տարվա աշխատավարձը կամ... Անշուշտ, Նիկարագուայում նույնպես այդպիսի ծրագրեր են իրագործվում: Ժողովուրդը երկարուձիգ քաղաքացիական պատերազմից հետո նույնպես ծանր վիճակում է:

Պատճառը, սակայն, դա լինել չի կարող, քանի որ գոյություն ունի գրականություն եւ մամուլ, կարելի է ցանկացած դեպքում ստանալ այդ մշակումները՝ վճարելով միայն թարգմանչի վարձը, որը հազիվ Երեւան-Մոսկվա ճանապարհածախսին է հավասար: Մնում է ենթադրել, որ Նիկարագուայի արեւադարձային անանցանելի անտառներում, այսինքն՝ ջունգլիներում, մտադրություն կա հայտնաբերելու չափազանց կենսունակ մի կենսատիպ, որի կենսափորձը կփորձեն պատվաստել մեզ:

Հումորը մի կողմ թողնենք, բայց պետք է խիստ զգուշանալ այսպիսի գործուղումներից եւ այսուհետ ձգտել դրանք կանխել, քանի որ դրա համար վճարելու են մեր երեխաները: Պ. Տ.

## Գյուղացիների պարտքերը հիմնականում վճարված են

ՀՀ ԳԽ ագրարային եւ գյուղի զարգացման մշտական հանձնաժողովի նախագահ Հենրիկ Մինասյանը փետրվարի 27-ին խորհրդարանում հայտնեց, որ ՀՀ կառավարությունը 1994 թ. ընթացքում գյուղացիներին մթերումների դիմաց գոյացած 6 մլրդ. դրամ պարտքը հիմնականում վճարել է, որից մնացած 800 մլն. դրամի դիմաց արդեն իսկ ձեւակերպվել է 300 մլն դրամի վարկ: ՀՀ վարչապետ Հրանտ Բագրատյանի կարգադրությամբ, մինչեւ ս.թ. ապրիլի 1-ը կլուծվի նաեւ մնացած 500 մլն.-ի հարցը: ՆՏ

*Սկիզբը էջ 1*

—«Հայաստան» հիմնադրամի ծրագրերի մեջ մինչեւ վերջերս չէր մտնում Արցախում զոհված ազատամարտիկների ընտանիքներին եւ առաջին կարգի հաշմանդամներին օգնելու ծրագիրը: Արդյոք հոգաբարձուների խորհրդի նախագահությունը ոչ լրիվ կազմով իրավունք ունե՞ր նման ծրագիրը ընդունել, որքանո՞վ էր այդ ծրագրի նպատակների մեջ մտնում սփյուռքի կուսակցությունների ու միությունների այդ աշխատանքի սահմանափակումը:

– Երբ մեզ դիմեցին Արցախի եւ Հայաստանի իշխանությունները, մենք զգացինք, որ նման ծրագրեր կարող են կյանքի կոչվել, ծրագիրը կներկայացվի իր հիմքերով ու արդյունքներով:

– Հայտնի է, որ հոգաբարձուների խորհրդի նախագահության վերջին նիստերում քննարկվեցին կազմակերպական հարցեր, կապված տեղական հանձնախմբերի գործունեության հետ:

– Նիստը հիմնականում վերաբերում էր Ամերիկայի երկու տեղական հանձնախմբերին, որոնցից մեկի կենտրոնը Նյու Յորքում է, մյուսը՝ Լոս Անջելեսում: Նրանց աշխատանքը գնահատվում է բացասական: Ամերիկահայ համայնքն ամենամեծն է եւ շատ անգամ նրանց այդ աշխատանքը կամ կեցվածքը կարող է մեծ

վար-փետրվար ամիսներին ունենում էինք հոգաբարձուների խորհրդի նախագահության նիստ, որի անդամներն են սփյուռքից տիկին Լուիզ Սիմոնը եւ պրն. Հրայր Հովնանյանը: Խնդիրն այն է, որ մենք ինչքան ուզում էինք համախմբել, տիկին Լուիզ Սիմոնը իր դրսի տարբեր գործերով զբաղված էր: Ուստի օգտագործելով Հրայր Հովնանյանի գալը եւ այդ նիստը գումարելու իրավունքը, մենք հրավիրեցինք նիստ, որովհետեւ դա կազմակերպական հարց էր, գնահատման հարց էր, եւ որեւիցե ֆինանսական կամ այլ տիպի որոշում չի կայացվել: Եւ քանի որ ԱՄՆ-ը հենց այն երկիրն էր, որ ամեն ափում թե

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

# Հիմնադրամին չեն աջակցել ո՛չ կուսակցությունները, ո՛չ նրանց բարեգործական կառույցները

տալ է ընդունել միայն հոգաբարձուների խորհուրդը: Բայց ըստ մեր կանոնադրության, մենք իրավունք ունենք իրականացնել նպատակային ծրագրեր: Այսինքն, երբ որեւիցե անհատ կամ կազմակերպություն տալիս է գումար, որը չի խոչընդոտում որեւիցե ծրագրի, ապա դա միայն խոսում է հավելյալ օգուտի մասին:

Եւ քանի որ դա անվիճելի հարց էր եւ տնտեսական կարեւորության ծրագիր, մենք աշխատանք տարանք, որպեսզի կատարվեն նպատակային հատկացումներ: Ունենալով մեր երկու իշխանությունների առաջարկը եւ համարելով այս ծրագիրը կարեւոր, ապահովելով մինչեւ հոգաբարձուների խորհրդի նիստը նաեւ դրա ֆինանսավորման հիմքը, սկսեցինք այդ ծրագիրը՝ համաձայնեցնելով նախագահության հետ: Այժմ պատրաստում ենք մամուլի տեղեկանք, որ կտանք, թե ովքեր այդ ծրագրին հատկացրեցին առաջին գումարները: Սեպտեմբեր ամսին կայանալիք հոգաբարձուների խորհրդի նիստին այս ազդեցություն ունենալ: Այդ նիստի որոշումները եւ արձանագրությունը ուղարկվել է բոլոր հանձնախմբերին:

– Իսկ ինչպես բացատրել, որ «The Armenian Reporter» շաբաթաթերթը (Նյու Յորք) փետրվարի 25-ի համարում տպագրել է խմբագիր Էդվարդ Պողոսյանի Երեւանից ուղարկված ռեպորտաժը, որ նա նշել է, թե «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի նախապես չծրագրված նիստին մասնակցելու համար տեղի Գարեգին Բ կաթողիկոսն անձամբ շտապ հրավիրվել է Հայաստան, որտեղ գաղտնի պայմաններում բանակցություններ են տեղի ունեցել Հայաստանի կառավարության պաշտոնյաների հետ: Որքանո՞վ է այս պնդումը համապատասխանում իրականությանը եւ ինչո՞ւ էին սփյուռքից այդ նիստին մասնակցում միայն Գարեգին Բ կաթողիկոսն ու Հրայր Հովնանյանը:

– Սա այնքան էլ չնախատեսված նիստ չէր, որովհետեւ ամեն տարի հան-

Ս. Էջմիածնի, թե Անթիլիասի աթոռները ներկայացված են իրենց եկեղեցիներով, մենք հրավիրեցինք նաեւ Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Գարեգին Բ-ին: Միաժամանակ հրավիրեցինք կաթողիկոսական տեղապահ Թորգոմ արք. Մանուկյանին, որի այստեղ չլինելու պատճառով, եկել էր նրա ներկայացուցիչը՝ Վիգեն արք. Այքազյանը:

Ասեմ, որ այդ 3-4 օրվա ընթացքում (4 օր վեհափառը հանգստանում էր) խոսել ենք հիմնադրամի գաղափարախոսական եւ կազմակերպական հարցերի շուրջ: Բացի նիստից իր հետ ունեցել եմ մի քանի հանդիպում թե Էջմիածնում եւ թե Երեւանում: Իսկ ինչ վերաբերում է, թե «Armenian Riporter»-ն ի՞նչ է գրել, ես ոչինչ չեմ կարող ասել: Տարբեր թերթեր տարբեր բաներ կարող են գրել: Բնական է, որ Գարեգին Բ-ն եկել է եւ ինչո՞ւ չենք կարող այդպես էլ ընդունել, որ նա եկել է հիմնադրամի կարեւոր գաղափարական հարցերը քննարկելու: Հ. Ա.

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

# Արամայիս Սահակյանը հրաժարվեց Փարիզ մեկնելուց՝ աջակցելով փակված թերթերին

*Հայ պատգամավորների այցը մարտի 2-9-ը*

Ֆրանսիայի Ազգային ժողովի սոցիալիստական բլոկի ատենապետ Մարտեն Մալվիի այն հայտարարությունը, ուղղված Ազգային ժողովի նախագահին եւ վարչապետին, թե սոցիալիստները չեն կարող մասնակցել Հայաստանի խորհրդարանի պատվիրակության մարտի 2-9-ը Ֆրանսիա կատարվելիք այցի շրջանակներում կազմակերպված միջոցառումներին, մինչեւ որ պատվիրակության կազմը ամբողջովին բազմակուսակցական չլինի, ենթադրվում էր այնքանով, որքանով սոցիալիստ Մալվին ՀՀ ԳԽ պատգամավորների այցը կապում էր ՀՅԴ-ի կասեցման հետ, նշելով, որ այդ պայմաններում «ցնցող է նման պատվիրակության ընդունումը»: Մինչդեռ, ինչպես նշեց Հայաստան-Ֆրանսիա բարեկամության խորհրդարանական խմբի պատվիրակության ղեկավար, պատգամավոր Հովհաննես Իգիթյանը, ֆրանսիական կողմը, որը հրավերն ուղարկել էր իր անունով, որեւէ պաշտոնական պայման չի դրել: Փարիզ մեկնող պատգամավորների ընտրությունը կատարվել է Հայաստան-Ֆրանսիա խմբի 13 անդամների հետ խորհրդակցելուց հետո, եւ վստահորեն Ֆրանսիա մեկնողների թվում էր նաեւ դաշնակցության պատգամավորական խմբակցության անդամ Արամայիս Սահակյանը, ինչպես նաեւ Կարապետ Ռուբինյանը (ՀՀՇ), Ազատ Արշակյանը (ՔԴՄ), Վիգեն Խաչատրյանը (ՌԱԼԴԿ) եւ Ռաֆիկ Մխիթարյանը (Կոմկուս): Հովհաննես Իգիթյանը նշեց, որ Հայաստանում չլինելու պատճառով Ռաֆիկ Մխիթարյանին կարող է մի այլ պատգամավոր փոխարինել, իսկ ինչ վերաբերում է իրեն, ապա ինքը ոչ թե ՀՀՇ-ն է ներկայացնելու, այլ ողջ խորհրդարանը: Անդրադառնալով սոցիալիստների հայտարարությանը, Հովհաննես Իգիթյանը նշեց, թե պաշտոնապես ոչ մի հայտարարություն իրենք չեն ստացել եւ այդ մասին տեղեկացել են մամուլից: Նա չբացառեց, որ նման հայտարարություն կարող էր լինել, բայց դրա գրգռիչ ուժ համարեց դաշնակցությանը:

Միաժամանակ, Հ. Իգիթյանը նշեց, որ ֆրանսիական կողմի ուղարկած պաշտոնական ծրագրում նախատեսված է հանդիպում սոցիալիստների հետ: «Երբ տեղում որոշ բարդություններ լինեն, ապա ես համապատասխանորեն կարձագանքեմ», ասաց նա: Մեր հիմնական նպատակն է, շարունակեց Հովհաննես Իգիթյանը, որպեսզի մեր այցելությունը նպաստի հայ-ֆրանսիական կապերի զարգացմանը:

Իր հերթին, Արամայիս Սահակյանը, ելույթ ունենալով խորհրդարանում, հայտարարեց, թե ելնելով ՀՅԴ-ի գործունեությունը Հայաստանում 6 ամսով կասեցնելուց, որպես գործակից լրագրողների հետ համերաշխության ազնիվ նշան, երկար եւ ծանր մտորումներից հետո ստիպված է սրտի ցավով հրաժարվել խորհրդարանական պատվիրակության կազմում Ֆրանսիա մեկնելուց, ուր երբեք չի եղել ու երազում էր մեկնել, անշուշտ հարգելով պատվիրակության կազմը եւ լիովին կողմ լինելով հայ-ֆրանսիական հարաբերությունների առավել սերտացմանն ու բարելավմանը:

Ավելացնենք միայն, որ սա Հայաստանի խորհրդարանական խմբի առաջին պաշտոնական այցն է Ֆրանսիա, ի պատասխան 1994-ի Ազգային ժողովի պատվիրակության այցի: Փարիզի մեր թղթակից Րաֆֆի Հերմոն-Արաքսի հաղորդման համաձայն, Հայաստանի խորհրդարանական խմբի համար նախատեսվում են հանդիպումներ Ազգային ժողովի ղեկավարության ու տարբեր ուժերի ներկայացուցիչների հետ: Նրանք կլինեն նաեւ Լիոնի, Մարսելի, Դեսինի քաղաքապետարաններում, կհանդիպեն տեղի հայ համայնքի ներկայացուցիչների եւ եկեղեցականների հետ: Հայտնի է, որ վերջերս Ֆրանսիա այցելած ՀՀ ԳԽ երկու այլ պատգամավորներ՝ Հովիկ Աղազարյանը (ՀՅԴ) եւ Շավարշ Քոչարյանը (ԱԺՄ) արդեն վերադարձել են Երեւան: Մեզ թվում է նաեւ, որ տվյալ դեպքում ՀՅԴ-ն անկասկած չպետք է թողնի նաեւ Արամայիս Սահակյանի երազանքը:

Ինչ վերաբերում է սոցիալիստների հայտարարությանը, ապա քաղաքական մեկնաբանները դա կապում են նաեւ Ֆրանսիայում ընթացող նախագահական ընտրությունների հետ.

ՏԻԳՐԱՆ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

ԱՆՑՈՒԴԱՐՁ

## Ռ. Ղազարյանը դժգոհում է «Արմենպրեսից»

Փետրվարի 27-ին ՀՀ ԳԽ կրթության եւ գիտության, լուսավորության եւ մշակույթի հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ Ռաֆայել Ղազարյանը խորհրդարանում հայտարարեց, որ «Արմենպրես» պետական լրատվական գործակալությունը մերժել է հրապարակել ՀՀ լուսավորության նախարար Աշոտ Բլեյանի կողմից առաջարկվող կրթական համակարգի բարեփոխումների ծրագրի վերաբերյալ իր եւ իր գլխավորած հանձնաժողովի կարծիքը: Պրն. Ղազարյանի խոսքերով, ինքը հոգնել է հանրահավաքներից, ուր ինքը կարող էր ներկայացնել իր կարծիքը: Զգացվում է ընդդիմադիր մամուլի բացակայությունը: Ռ. Ղազարյանը ցավով նշեց, որ կառավարության նախագահության նիստում էլ հաշվի չի առնվել ՀՀ ԳԽ հանձնաժողովի կարծիքը եւ փորձեր են կատարվում քննադատությանը տալ անձնական երանգավորում: ՆՏ

## Երթուղային տաքսիները 50 դրամ

Մարտի 1-ից մայրաքաղաքում երթուղային տաքսիները՝ կապված վառելիքի գների իջեցման հետ, 60 դրամի փոխարեն կաշխատեն 50 դրամով: Այս մասին «Նոյյան տապան» լրատվական գործակալության թղթակցին են հայտնել ՀՀ տրանսպորտի նախարարության լրատվական կենտրոնից: Պատասխանելով այն հարցին, թե ինչու չեն իջնում նաեւ մյուս փոխադրամիջոցների գները, ուղեւորների փոխադրման վարչության առաջատար ինժեներ Ռուբեն Նավոյանը պատասխանեց, որ առայժմ դա հնարավոր չէ, քանի որ մշտական տոմսերը խիստ ազդում են պետական ավտոբուսների պլանի վրա: Ռ. Նավոյանը ասաց նաեւ, որ երբ ապրիլի 1-ից մշտականներին փոխարինի պետության կողմից սահմանված դոտացիան, ամենեւին բացառված չի լինի, որ վերանայվեն նաեւ պետական մյուս փոխադրամիջոցների գները: ՆՏ

## Վանաձորում 46 ընտանիք հրաժարվեց ջեռուցումից

Վանաձորի Տիգրան Մեծ պողոտայի թիվ 12 շենքի բնակիչների շուրջ կեսը (100-ից 46-ը) պահանջել են դադարեցնել իրենց բնակարանների ջեռուցումը, որը տրվում էր փետրվարի 7-ից: Պատճառը սահմանված բարձր գինն է՝ 1 մետր քառակուսու համար 120 դրամ: Այսինքն 1 սենյականոցի համար հարկավոր է վճարել 2,3 հազար դրամ, երկսենյականոցի համար՝ 5 հազար դրամ, 3 սենյականոցի համար՝ 7 հազար դրամ եւ այլն: Վանաձորցիների միակ հույսը դարձյալ մնում են մոտակա անտառը եւ որպես հումանիտար օգնություն ստացած նավթը, որն ինչպես հայտնի է, ոչ բոլորին է բաժին հասել: Անկախ հռչակված հանրապետության նկատելի առաջընթացն այսօր այն է, որ կոմունալ կենցաղային ծախսերը, ժողովրդին վաճառվող ապրանքների գները մոտենում են միջազգայինին: Իսկ միջին աշխատավարձը 1 տարում գրեթե հավասար է զարգացած երկրների ամենացածր վարձատրվող քաղաքացիների 1 օրվա աշխատավարձին: Այսինքն տիրում է լիակատար անկախություն գների եւ եկամուտների միջեւ, որից, իհարկե, տուժում է բնակչության մեծամասնությունը: Մ. Մ.

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է [illegible]
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (7 8852) 151065
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 529221
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Ոճը եւ տառատեսակները ԴԱՆԵԼ ՂԱԼԱՔԵԱՆԻ
Apple Macintosh
համակարգչային սարքաւորումը «Ազգ» թերթի
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

# Վրաստանին հարկավոր են ուժեղ նախագահ եւ ուժեղ խորհրդարան

Ըստ երեւույթին գարնան գալու հետ Վրաստանում շիկանում է քաղաքական իրադրությունը: Փակուղի մտած վրաց-աբխազական հակամարտության կարգավորման բանակցությունները եւ վրաց-օսական բանակցությունները վկայում են, որ Վրաստանի ղեկավարությունը վերջապես գտել է երկրի ներքաղաքական կառուցվածքի խնդիրների լուծման միջոցներ:

Հանրապետության քիչ թե շատ հանգիստ կետերից է Աջարիան, որի հարաբերությունները Ռուսաստանի Դաշնության հետ այնքան սերտ են, որ ռուսական ռուբլին Աջարիայում միակ վճարամիջոցն է: Մեղմ ասած, այս ամենը «դուր չի գալիս» Վրաստանի ղեկավարությանը:

Աջարիայի կիսանկախ վիճակի ամբողջ ժամանակամիջոցում պարբերաբար փորձեր էին ձեռնարկվում, որոնց նպատակն էր «հնազանդեցնել» Աջարիայի ղեկավար Ասլան Աբաշիձեին: Մենք հետեւում ենք մեր հանրապետության համար շատ կարեւոր այդ երկրի իրադրության ու զարգացմանը եւ կարող ենք ասել, որ զանգվածային լրատվության միջոցներով հայտարարված հերթական չորրորդ մահափորձը ոչ այլ ինչ է, քան Աջարիան Վրաստանի «գիրկը» վերադարձնելու փորձ:

Այս անգամ պաշտոնական վարկածն այն է, թե Աջարիայի տարածքում իբր թաքնվում են դաշնակցական գրոհայիններ եւ փորձում ապակայունացնել հանրապետության այդ «խաղաղ» անկյան իրադրությունը: Նման հայտարարությունից հետո, պաշտոնական Թբիլիսին կարող է ձեռնարկել հնազանդեցման որոշակի գործողություններ:

Ինքնավարությունների իրական անջատականությանը վերջ դնելու Վրաստանի ղեկավարության վճռականության մասին է վկայում նաեւ այն, որ վերջերս հանրապետության խորհրդարանը որոշում ընդունեց ճանաչել Վրաստանում Աբխազիայի Գերագույն խորհրդի օրինականությունը եւ անօրինական հայտարարեց Սուխումի աբխազական խորհրդարանի որոշումները:

Հատկանշական է, որ չեչենական «համախտանիշից» բացի, Վրաստանի սահմաններում դիտվում է նաեւ Հարավային Օսիայի, Աբխազիայի, Աջարիայի ինքնավարությունների արդեն ինքնուրույն արտաքին քաղաքականություն վարելու ձգտում: Այսպես, օրինակ, Հյուսիսային Օսիայում տեղի ունեցող միավորման բոլոր գործընթացներին հակառակ Հարավային Օսիան որոշակի աշխատանք է կատարում Աբխազիայի հետ հարաբերությունների կարգավորման նպատակով:

Աբխազիան արդեն վաղուց երկկողմ հարաբերություններ է հաստատում Ռուսաստանի Դաշնության սուբյեկտների՝ Թաթարստանի, Բաշկիրիայի, Կաբարդա Բալկարիայի եւ այլ հանրապետությունների հետ: Աբխազիայի ներկայացուցիչները եռանդագին գործում են միջազգային կազմակերպություններում, ըստ որում, Վրաստանից անկախ:

Աջարիան պայմաններ է կնքում Ռուսաստանի Դաշնության, Ադրբեջանի հետ, շրջանցելով Վրաստանի ղեկավարությանը: Մենք արդեն գրել ենք, որ Չեչնիայում Ռուսաստանի իշխանությունների բոլոր գործողություններին Վրաստանի ղեկավարի հայտնած անկեղծ պաշտպանությունը վկայում է այն մասին, որ չեչենական ամբողջ սցենարը, իհարկե, վրացական կատարմամբ, անչափ ընդունելի է Վրաստանի ղեկավարության համար:

Ներկայումս Վրաստանում ծավալվող իրադարձությունների ֆոնի վրա հարց է ծագում. հնարավոր չէ՞ր լինի դա անել ավելի վաղ: Կարծում ենք, որ սրա պատճառը ոչ միայն նախկինում չեչենական գործոնի բացակայությունն է, այլեւ որոշ կարեւոր հանգամանքներ:

Առաջին. Վրաստանում Աբխազիայի խորհրդարանի ղեկավար Վիկտոր Կապոբանյան լրիվին անցել է ընդդիմության կողմը եւ այլեւս չի հետաքրքրում հանրապետության ղեկավարությանը: Հարավային Օսիայի ղեկավարությունը նույնպես լրիվ փոխվեց եւ միայն դրանից հետո վերսկսվեցին բանակցությունները Հարավային Օսիայի հետ: Ինչ վերաբերում է Աջարիային, այն Ասլան Աբաշիձեի գլխավորությամբ անկախ է մնում Վրաստանի սահմաններում: Ճիշտ է, տեղին է հիշեցնել, որ Էդուարդ Շեւարդնաձեն փորձել էր ինչ-որ ձեւով Աբխազիայի ղեկավարությանը ներքաշել հանրապետության արտաքին քաղաքական գործունեության մեջ. 1994 թ. ամռանը Աջարիայի ղեկավարին ընդգրկելով Անկարայի բանակցություններում Վրաստանի պատվիրակության կազմում եւ, ինչպես մեզ հայտնի դարձավ, Մեծ Բրիտանիա մեկնած պատվիրակության կազմում:

Այս ամենը վկայում է նախ եւ առաջ այն մասին, որ Վրաստանի ղեկավարությունը սպառել է որպես պետություն Վրաստանի համախմբման բոլոր խաղաղ միջոցները:

Ելքը մեկն է՝ ուժային միջոցներ, սակայն օրենքի «շրջանակներում»: Այս բոլոր իրադարձությունները տեղի են ունենում Վրաստանի խորհրդարանական ընտրությունների նախօրեին: Ըստ երեւույթին, հանրապետության պաշտոնական իշխանությունները որդեգրել են երկրի տարածքային ամբողջականության պահպանման գաղափարը, հանուն որի պայքարում է Վրաստանի ընդդիմությունը արդեն երկու տարի, քարոզելով բոլոր խնդիրների լուծման հենց ուժային միջոցներ:

Հենց ուժեղ ու միասնական Վրաստանի գաղափարը կարող է հաջողություն բերել հանրապետության ներկայիս սնանկացած վարչակարգի գրեթե բոլոր գործիչներին:

Դեռ 1994 թ. նոյեմբերին Էդուարդ Շեւարդնաձեն ելույթ ունենալով Վրաստանի քաղաքացիների միության կուսակցության համագումարում, հայտարարեց. «Երկրին հարկավոր են ուժեղ նախագահ եւ ուժեղ խորհրդարան»:

Ըստ երեւույթին Էդուարդ Շեւարդնաձեն հենց հիմա ուզում է վերջապես իր ձեռքը վերցնել իշխանությունը:

ՌՈՒԶԱ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ,
Պատմագիտության թեկնածու

ԱՆՑՈՒԴԱՐՁ

## Կարեն Բաբուրյան. «Սումգայիթով Ադրբեջանն իրեն զրկեց Ղարաբաղ ունենալու իրավունքից»

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 28 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՍՆԱՐՔ: Այսօր Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության հասարակայնությունն իր հարգանքը մատուցեց 1988 թ.-ի սումգայիթյան զոհերի հիշատակին: Այդ ողբերգական իրադարձության յոթերորդ տարելիցի կապակցությամբ ԼՂՀ մայրաքաղաք Ստեփանակերտում հանդիսավոր պայմաններում ծաղկեպսակներ դրվեցին ջարդերի զոհերի հուշակոթողի պատվանդանին: Հանրապետության ղեկավարության անունից կոթողին ծաղկեպսակ դրեց ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի նախագահի պաշտոնակատար Կարեն Բաբուրյանը:

«Իրագործելով Սումգայիթը, որի հետեւանքով սպանվեցին տասնյակ անմեղ հայ քաղաքացիներ, Ադրբեջանը, ըստ էության, իրեն զրկեց Լեռնային Ղարաբաղ ունենալու իրավունքից», արարողության ավարտին «Սնարք»-ի թղթակցին ասաց Կարեն Բաբուրյանը: Միաժամանակ նա հիշեցրեց, որ Ադրբեջանի իշխանությունները մինչեւ օրս ոչ միայն չեն դատապարտել ազգային պատկանելության համար մարդկանց զանգվածային ջարդերի փաստը, այլեւ չեն արել որեւէ ցավակցական արտահայտություն:

## Դոուլին վնասելու համար թուրքերը հրաժարվում են... բանանից

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 28 ՓԵՏՐՎԱՐ: ԱՄՆ-ի Սենատի հանրապետական մեծամասնության ղեկավար Ռոբերտ Դոուլը Թուրքիայի գլխավոր թշնամիներից մեկը դարձավ այն բանից հետո, երբ պահանջեց վերացնել Հայաստանի թուրքական շրջափակումը եւ ճանաչել հայերի ցեղասպանությունը: Որպես հատուցում Թուրքիայի Իզմիր քաղաքի քաղաքապետ Բուրհանեդդին Օզֆաթուրան իր վարչական կառավարման տակ գտնվող տարածքում արգելել է ամերիկյան հայտնի «Դոուլ ֆուդ» ֆիրմայի բանանների վաճառքը՝ «ատելի» սենատորին շահույթից զրկելու նպատակով: Տեղեկացնելով այս մասին՝ «Վաշինգտոն փոստ» օրաթերթը փետրվարի 26-ի համարում նշում է, թե սենատոր Ռոբերտ Դոուլը ոչ մի առնչություն չունի Կալիֆոռնիայի իր ազգանվանակցի՝ Ջեյմս Դոուլի առեւտրական ֆիրմայի հետ:

## ԱՄՆ-ը Բաքուն չի զիջի Ռուսաստանին

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 28 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՍՆԱՐՔ: «Բաքվի նավթը երաշխիքն է այն բանի, որ Վաշինգտոնը Ադրբեջանին չի թողնի Ռուսաստանի ազդեցության ոլորտում», հավաստիացնում է ամերիկյան «Ֆիլադելֆիա ինքուայրըր» թերթը փետրվարի 19-ի համարում:

Վերլուծելով Բաքվի նավթամուղի անցկացման մայրուղին՝ թերթը մեջ է բերում Ադրբեջանի նախագահ Ալիեւի հետ հարցազրույցում վերջինիս հետեւյալ խոսքերը. «Երբ Հայաստանով նավթամուղ գցելու տարբերակը առավել խնայողական լինի եւ երբ օգնի վերադարձնել մեր գրավյալ հողերը, ապա մենք դեմ չենք լինի, որպեսզի այն անցնի Հայաստանի տարածքով»: Վկայակոչելով արեւմտյան դիվանագետների կարծիքը՝ «Ֆիլադելֆիա ինքուայրըր» նավթամուղի մայրուղու «հայկական տարբերակը» համարում է այն բոլորի երազանքը, ովքեր ցանկանում են տարածաշրջանում հաստատել խաղաղություն եւ կայունություն:

ՀԱՄԱՌՈՏ

## Չեչնիա. Պատերազմը գնալով խորանում է

ԳՐՈԶՆԻ, 28 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆԵԳԱ-ՆՈՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դիտորդների կարծիքով՝ ռազմական դիմակայությունը Չեչնիայում, որտեղ Դուդաեւի զինված խմբավորումների հետ ռուսական դաշնակցային զորքերի ընդհարումները շարունակվում են նախկինին չզիջող կատաղությամբ, վկայում են այն մասին, որ հակամարտությունը մտել է տեւական պատերազմի փուլ: Չեչենական խմբավորումները դաշնակցային զորքերին ավելի ու ավելի հաճախ են պարտադրում դիմել դիրքային մարտերի: Ռուսական զորքերն այսօր պատրաստվում են գրոհել չեչենական հաջորդ քաղաքի՝ Գուդերմեսի վրա՝ զուգահեռաբար ճնշելով Գրոզնուց հարավ-արեւելք եւ արեւելք ընկած ողջ տարածքի դիմադրության օջախները: Դուդաեւի բանակը, հակառակ ՌԴ հակահետախուզական ծառայության կանխատեսումների, չհեռացավ դեպի լեռներ՝ պարտիզանական պատերազմ մղելու համար, այլ գերադասեց թաքնվել քաղաքային ու գյուղական բնակավայրերի թաղամասերում, հանգամանք, որը չեչեններին դարձրեց անորսալի, իսկ նրանց հարձակումները՝ առավել անակնկալ, քան նախկինում:

ԴԵՏՐՈՅԹ

## Հանդիսություններ ի պատիվ Ալեք Մանուկյանի

Ինչպես հաղորդել ենք նախապես, առաջիկա ուրբաթ օրը, մարտի 3-ին, Դետրոյթում, հատուկ հանդիսության ընթացքում ՀԲԸ Միության ցկյանս պատվո նախագահ պրն. Ալեք Մանուկյանին կհանձնվի «Հայաստանի ազգային հերոս» պարգեւը, Հայաստանի խորհրդարանի նախագահ Բաբկեն Արարքցյանի ձեռքով: Դետրոյթի Ս. Հովհաննես եկեղեցու դահլիճում կայանալիք այդ հանդիսության պետական եւ ազգային հյուրերի շարքում լինելու է նաեւ Երեւանի պետական համալսարանի ռեկտոր պրոֆ. Ռուդիկ Մարտիրոսյանը, որը պատվավոր դոկտորի տիտղոսն է հանձնելու ազգային մեծ բարերարին: Օրվա հանդիսավարն է լինելու ՀԲԸ Միության նախագահ տիկ. Լուիզ Մանուկյան Սիմոնը: Հանդիսության ընթացքում ողջույնի խոսքով հանդես են գալու Միչիգանի սենատոր Կարլ Լեւինը, քաղաքապետության ներկայացուցիչը, Էն Արբըր համալսարանի ներկայացուցիչը եւ ուրիշներ: Նախորդ օրը Դետրոյթի օդանավակայանում ՀՀ ԳԽ նախագահ Բ. Արարքցյանին դիմավորողների մեջ է լինելու Միչիգանի նահանգային խորհրդարանի նախագահ Հոլինգը: Հանդիսության եւ հարակից միջոցառումների համար կազմված է հանձնախումբ, որի նախագահն է Ալեք Մանուկյան մշակութային հիմնադրամի ատենապետ Երվանդ Ազատյանը:

ՓԱՐԻԶ

## Պիեռ Լըլուշը Ալեն Ժյուպեին հարցապնդում արեց հայերի ցեղասպանության շուրջը

Ֆրանսիայի գոլիստական կուսակցության պատգամավոր եւ կուսակցության ղեկավար Ժակ Շիրակի դիվանագիտական խորհրդական Պիեռ Լըլուշը վերջերս արտգործնախարար Ալեն Ժյուպեին Ազգային ժողովում հարցապնդում էր արել Ֆրանսիայի իշխանությունների կողմից հայերի ցեղասպանության ճանաչման հարցի առնչությամբ: Պիեռ Լըլուշը հիշեցնում էր, որ «20-րդ դարի առաջին ցեղասպանությունը տեղի ունեցավ 1915 թ. հայ ժողովրդի նկատմամբ: Այդ ողբերգությունը պատմականորեն անվիճելի է, չնայած դրա ժխտման նպատակով վերջերս արված հայտարարություններին, որոնք կամա թե ակամա խեղաթյուրում են իրականությունը»: Լըլուշի կարծիքով, վերջերս որոշ պատմաբանների շրջանում ի հայտ եկած ժխտման այդ միտումը «այսօր, ավելի քան երբեւէ, հրատապ է դարձնում ժողովրդավարական մեծ պետությունների կողմից մեր աշխարհամասի պատմության այդ ողբերգական դրվագի անվիճելի ճանաչումը»:

Ինչպես հաղորդում է ՀԲԸՄ տեղեկագիրը փետրվարի 18-ի համարում, արտգործնախարար Ալեն Ժյուպեն իր պատասխանում ընդգծել է, որ «ժամանակին իշխանությունները հարգանք են մատուցել զոհերին, որոնց ժառանգները դատապարտում են ցեղասպանությունը: Ֆրանսիայի հայ համայնքը իր բնակության վայրերում այդ վերհուշը ֆիզիկապես եւ հոգեպես կարողացել է արտահայտել կոթողների, փողոցների, վայրերի անվանումների միջոցով, որոնք ամենքին հիշեցնում են ապրիլի 24-ի սարսափը, որը ներկայանում է որպես դարիս մյուս ցեղասպանությունների նախերգանք»:

Այս պատասխանի առթիվ տեղեկագիրը ընդգծում է, որ արտգործնախարարը կարողացել է երկու անգամ արտաբերել «ցեղասպանություն» բառը, միաժամանակ խուսափելով դրա պաշտոնական ճանաչման պատասխանատվությունից: Տեղեկագիրը հեգնանքով նշում է, որ Ալեն Ժյուպեն այստեղ մի նոր ժանր է հայտնագործում: Չցանկանալով պախարակել Եվրոպայի դուռը բախող Անկարային, նա միաժամանակ փորձում է հայերի նուրբ զգացմունքներին չդիպչել նախագահական ընտրություններից երկու ամիս առաջ, որոնց առաջին փուլը Ֆրանսիայում համընկնում է «դարիս մյուս ցեղասպանությունների նախերգանքի» տարելիցին: Մյուս ցեղասպանությունների մասին խոսելը նշանակում է, որ հայերինը եւս ցեղասպանություն է, սակայն «նախերգանք» բառը մեղմացնում է դրա իմաստը, այն սահմանափակելով «ապրիլի 24»-ով, այլ կերպ ասած, ոչ լրիվ իրականացված դրամայի իմաստ դնելով:

Այս առնչությամբ տեղեկագիրը հիշեցնում է 1992 թ. մարտի 12-ին (երբ նա դեռ արտգործնախարար չէր) ՀԲԸՄ-ում Ալեն Ժյուպեի արտասանած հետեւյալ խոսքերը. «Ահավոր 1915 թ. մեկուկես միլիոն հայեր զոհվեցին: Արեւմտահայաստանի այդ ոչնչացումը փաստորեն մեր դարի առաջին ցեղասպանությունն է, այսինքն մի ամբողջ ժողովրդի սիստեմատիկ բնաջնջելու կանխամտածված ձգտման հետեւանքը: Դա իրոք ցեղասպանություն է, որը, ինչպես այդպիսին, ճանաչվել է Եվրախորհրդարանի կողմից 1987 թ. հունիսի 18-ին»: Ըստ երեւույթին, պետական բարձրագույն պաշտոններ ստանալը ենթադրում է նման փոփոխություններ:

Պ. Ք.

## Նավթային կոնսորցիումը դեմ է Իրանի մասնակցությանը

ԲԱՔՈՒ, 28 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՍՆԱՐՔ-ԻՄԱՊՐԵՍ: Նավթային կոնսորցիումի տնօրենների խորհուրդը հանդես է եկել նավթի հանքավայրերի համատեղ մշակմանը Իրանի մասնակցության դեմ, հաղորդում է «Խաբար սերվիս» գործակալությունը: Լոնդոնում կայացած խորհրդակցության մասնակիցները առանց հիացմունքի են ընդունել Ադրբեջանի եւ Իրանի այն ֆինանսական գործառնությունները, որոնք վերաբերում են նավթային պայմանագրում Իրանի կողմից Բաքվի բաժնի վճարմանը: Ներդրումների իր մասով Ադրբեջանի ապահովման խնդիրը կրկին չլուծվեց, թեեւ Անգլիայի մայրաքաղաքում քննարկվում է ուրիշ ընկերությունների մասնակցության տարբերակը: Թուրքիայի բաժինը 5 տոկոսով ավելացնելու հարցը նույնպես մնում է բաց:

■ *Կիրակի օրը Անկարայում Ադրբեջանի դեսպանատանը արտաքին քաղաքական հարցերի գծով պետխորհրդականի Վաֆա Գուլուզադեի մամուլի ասուլիսում տարածվեց Ադրբեջանի արտգործնախարարության հայտարարությունը: Դրանում համաշխարհային հանրությունը կոչ է արվում դատապարտել 1992 թ. փետրվարի 25-26-ը հայկական ուժերի կողմից Խոջալու ավանի ադրբեջանական բնակչության ցեղասպանությունը:*

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

## հրատապ

Չեչենական պատերազմը Հասերի մեջ խորը հիասթափություն հարուցեց։ Սպասվում էր, որ ռուսական ռազմական հզոր մեքենան արագորեն կհանգուցալուծի Չեչենական խնդիրը եւ կվերականգնի ինքնավար հանրապետության նախկին կարգավիճակը։ Սակայն բանակը ոչ միայն չկարողացավ սեղմ ժամկետներում իրագործել դուդաեւյան ուժերի ոչնչացումը, այլեւ տալով զգալի կորուստներ, դուրս եկավ վերահսկողությունից եւ լայնածավալ պատերազմ ծավալեց ամբողջ հանրապետության դեմ։

«Եւ սա այն բանակն է, որով մեզ վախեցնում էին այսքան տարի» [illegible]

Դուդաեւի գտնվելու վայրի մասին իրավապահ մարմինների ներկայացուցիչներին տեղեկություններ հայտնելու խնդրանքով։

Հենց այդ օրերին, ասես ընդառաջելով մարտահրավերը, Ջոհար Դուդաեւը նկարահանվեց հեռուստալրագրող Լյուբիմովի ծրագրում, իսկ այնուհետեւ, մոտ մեկ ժամ ռադիոհաղորդման ուղիղ եթերով պատասխանում էր Հարվարդի համալսարանի դասախոսներին եւ ուսանողներին հետաքրքրող հարցերին։ Մինչդեռ Ռուսաստանի ՀԴԾ-ի ներկայացուցիչները [illegible] լրագրողներին, թե Դուդաեւը Գրոզնու մատույցներում գտնվող [illegible]

Դուդաեւին հնարավորություն են տալիս կամ զոհվել, կամ ճողոպրել երկրից։

Նկատի ունենալով մամուլում հրապարակված տարբեր լրագրողների Դուդաեւին տված բնութագրերը, պետք է եզրակացնել, որ չնայած հակայական հեղինակությանը, կամային, ուժեղ եւ անվախ մարդու համբավին, Դուդաեւը փառասեր է եւ եսասեր։ Իսկ դա նշանակում է, որ Դուդաեւը «պատրաստ չէ ընկնել հերոսի մահով հանուն հայրենիքի ազատության»։ Բնականաբար հայտնվելով անելանելի դրության մեջ, նա կփորձի անցնել արտասահման, մանավանդ որ «փողի չէ» անհրաժեշտ [illegible] միջոցներից։ Հավանական երկիրը, ուր նա կարող է մեկնել առանց դժվարության եւ որտեղ կարող է հայտնվել հարազատ միջավայրում, Սաուդյան Արաբիան է (չեչենական համայնքն

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

# Որտե՞ղ է Ջոհար Դուդաեւը

վերադարձին եւս, բայց հետկադես ռուսաստանցիները։

Այս նկատառումներով, նաեւ նկատի ունենալով միջազգային հանրության եւ հասարակական կարծիքի բացասական վերաբերմունքը խնդրի ուժային լուծման նկատմամբ, ՌԴ ղեկավարությունը շտապեց հայտարարել, որ բանակը լուծել է իր առջեւ դրված խնդիրը եւ այժմ գործողության մեջ են մտնում ներքին գործերի նախարարության ուժերը, որոնք պետք է վերականգնեն Սահմանադրության գործողությունը Չեչնիայում, հաստատեն կարգուկանոն, օգնեն ազգաբնակչությանը եւ իշխանության ժամանակավոր մարմիններին վերականգնել բնականոն կյանքը։

Փետրվարի 17-ին Պետդումայում ամենամյա ուղերձով հանդես եկած նախագահ Բորիս Ելցինը արդեն շեշտում էր իրավական կարգավորման եւ բանակցությունների կարեւորությունը, հակառակ մինչ այդ ունեցած իր կոշտ դիրքորոշման։ [illegible]

մեծ եղբայր Շամիլին եւ հորեղբորորդին Մահարբեկը։ Տեղեկատվական աղբյուրները հայտնեցին, որ նրանք տեղափոխվել են Մոսկվա։ Մ[illegible], այս կապակցությամբ [illegible] հայտարարություն արեց Չեչնիայի մարդու իրավունքների պաշտպանության կոմիտեի նախագահ Հուսեյն Այուբովը։ Նա պնդում է, թե Շամիլ Դուդաեւը եւ Մահարբեկը բռնվել են իրենց բա[illegible]

այս երկրում ունի մոտ 750 հազար անդամ)։ Իսկ Չեչնիան լքելու առավել անվտանգ եւ կարճ ուղին անցնում է Դաղստանով եւ, այնուհետեւ, Ադրբեջանով։ Հենց այստեղ, Չեչնիայի եւ Դաղստանի սահմանագծում պետք է որ գտնվի Դուդաեւը։ Այստեղից ամենաարագ եւ կարճ ուղիով կարելի է հասնել Գրոզնու մատույցներն ու բախման այլ վայրերը, վերահսկել զինված խմբավո[illegible]

[illegible]

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ

# Կաթողիկոսը դիվանագետ...

*Սկիզբը էջ 1*

Ավելացնենք, որ հարցման մասնակիցների համար այնքան էլ կարեւոր չէ ապագա կաթողիկոսի տարիքը (50,6 տոկոսը), չնայած մի մեծ մասն էլ նախապատվությունը տալիս է երիտասարդ հոգեւոր գործիչներին (34,7 տոկոսը)։ Մի իրողություն էլ են ընդգծում հարցման մասնակիցները. մեծամասնությունը չի կարեւորում ապագա կաթողիկոսի Հայաստանից կամ սփյուռքից լինելը (61,2 տոկոսը), չնայած մի զգալի մասն էլ անհրաժեշտ է համարում հայաստանցի լինելը (33,5 տոկոսը)։

Բնականաբար, հարցման մասնակիցները նաեւ արտահայտել են իրենց վերաբերմունքն այս կամ այն եկեղեցական գործիչների նկատմամբ, որոնց այսօր հասարակական կարծիքը տեսնում է Ամենայն հայոց 131-րդ կաթողիկոսի գահին։

Նախ նկատենք մի այսպիսի իրողություն։ Հարցման մասնակիցների շուրջ 45 տոկոսը կամ դժվարացել է արտահայտել իր վերաբերմունքը որեւէ մեկի նկատմամբ, կամ էլ իր համար միեւնույն է, թե ով կընտրվի։ Մնացած 55 տոկոսն է, որ արտահայտել էր կոնկրետ վերաբերմունքը որեւէ գործչի նկատմամբ։

Հարցման մասնակից երեւանցիների 20,5 տոկոսի կարծիքով, եթե իրենք լինեին ազգային եկեղեցական ժողովի անդամներ, ապա իրենց ձայնը կտային Արարատյան Հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ Գարեգին արքեպիսկոպոս Ներսիսյանի օգտին։ Նույն հարցման մասնակիցների 15,8 տոկոսն էլ սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի գահին տեսնում է Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Գարեգին երկրորդին։ Այս առումով կաթողիկոսական տեղապահ Թորգոմ արքեպիսկոպոս Մանուկյանի թեկնածությունը պաշտպանում է 6 տոկոսը։ 5,6 տոկոսն էլ կաթողիկոսական ընտրություններում կուզենար տեսնել Արցախի թեմի առաջնորդ Պարգեւ եպիսկոպոս Մարտիրոսյանի հաղթանակը։

Հասարակական կարծիքը նշել է նաեւ Մայր աթոռ սուրբ Էջմիածնի դիվանապետ Ներսես արքեպիսկոպոս Պոզապալյանի (3,7 տոկոսը), Շիրակի թեմի առաջնորդ Գրիգորիս արքեպիսկոպոս Բունիաթյանի, Ռուսաստանի եւ Նոր Նախիջեւանի թեմի առաջնորդ Տիրան արքեպիսկոպոս Կյուրեղյանի (1 տոկոս), ԱՄՆ-ի Արեւելյան թեմի առաջնորդ Խաժակ արքեպիսկոպոս Պարսամյանի (0,3 տոկոս) անունները։

Իհարկե, մինչեւ ընտրությունները բավականին ժամանակ կա եւ հասարակական կարծիքը, անկասկած, փոփոխություններ կկրի նաեւ վերոհիշյալ գնահատականների առումով։

Հետազոտության շրջանակներում խնդիր էինք դրել նաեւ պարզել, թե մեր համաքաղաքացիների պատկերացմամբ, որոնք պետք է լինեն Նորընտիր կաթողիկոսի գործունեության ամենահիմնական ուղղությունները։ Այս հարցին տրված պատասխանների մեջ նույնպես արտացոլված է մեր բարդ ու դժվարին իրականությունը։ Այսօր մեր ժողովրդի մի զգալի հատված գտնվում է սոցիալապես անապահով վիճակում եւ անհրաժեշտ նյութական միջոցները հայթայթում է մեծագույն ջանքերի գնով։ Այնպես որ պատահական չէ, որ հարցման մասնակիցների 71 տոկոսը Նորընտիր կաթողիկոսի գործունեության լուրջ եւ հիմնական բնագավառներից մեկը համարում է հասարակության սոցիալապես անապահով խավերին սատարելը։

Մի զգալի մասն էլ կարեւորում է հայրենիքի եւ սփյուռքի միջեւ կապերի ամրապնդումը (50 տոկոս), օժանդակությունը հանրապետության ներքին կյանքի կայունացմանը (17,7 տոկոս), իշխանություններին իրենց ներքին ու արտաքին ծեռնարկներում աջակցելը (32,2 տոկոս)։ 33,3 տոկոսն էլ ակնկալում է վճռական պայքար աղանդավորական շարժումների դեմ։

Նշվում են նաեւ այնպիսի խնդիրներ, ինչպիսիք են արվեստի ու մշակույթի զարգացմանն օժանդակելը (28,7 տոկոս), երիտասարդության հոգեւոր դաստիարակությունը (24,3 տոկոս), հայկական երկու կաթողիկոսությունների միավորման անհրաժեշտությունը (19,8 տոկոս), եկեղեցական բարեփոխումները (17,7 տոկոս) եւ այլն։

Այնպես որ, Հայոց 131-րդ Նորընտիր կաթողիկոսին բազում խնդիրներ են սպասում, իսկ հասարակական կարծիքը հանրի գնում ավելի է աշխուժանում։ Եւ դա բնական է, մինչեւ ապրիլի 3-ը այնքան էլ շատ ժամանակ չի մնացել։

# Ընտրվեցին Արեւմտյան Եւրոպայի եւ Կանադայի թեմի պատգամավորները

Ապրիլի 3-ին Ս. Էջմիածնում կայանալիք կաթողիկոսական ընտրություններում իրենց համապատասխան թեմերն ու վիճակները ներկայացնելու համար պատգամավորների ընտրություն է կատարվել նաեւ Արեւմտյան Եւրոպայի կաթողիկոսական պատվիրակությանը (Փարիզ, կաթողիկոսական պատվիրակ՝ Տ. Գյուտ արք. Նագգաշյան) են թակա շրջանների, այսինքն՝ Փարիզի, Լիոնի, Բելգիայի, Հոլանդիայի եւ Իտալիայի շրջաններում, որտեղ Հայ եկեղեցին, ինչպես հայտնի է, չունի առանձին թեմ։ Ընտրվել են հետեւյալ պատգամավորները.

**Փարիզյան շրջան**՝ 1. Համազասպ Մումջյան, 2. Գեղամ Թորոսյան, 3. Օնիկ Ժամկոչյան, 4. Րաֆֆի Պագըրճյան, 5. Լեւոն Քեղարճյան, 6. Կարտիս Ջրբաշյան, 7. Սեւրոպ ավագ քահանա Ժամկոչյան, Սարգիս Պեստոյան։

**Ռոն-Ալպի շրջան**՝ 1. Արման Պահատուրյան, 2. Ռուբեն Տոնիկյան, 3. Ժան Սանուկ Ստեփանյան։

**Բելգիա**՝ 1. Անդրանիկ Գազարյան

**Հոլանդիա**՝ 1. Հրանտ Կելիճի

**Իտալիա**՝ 1. Սարգիս քհն. Սարգիսյան

Ընտրվել են նաեւ, ինչպես տեղեկացնում է կաթողիկոսական պատվիրակության դիվանի հաղորդագրությունը, համապատասխան թվով անձնափոխանորդներ, որոնք ճանապարհորդելու անկարելիության պարագայում կարող են փոխարինել պատգամավորներին։

Մյուս կողմից, իր պատգամավորներին է ընտրել նաեւ հարավային Ֆրանսիայի թեմը, որի դիվանից (Մարսել) ստացված հաղորդագրության համաձայն, պատգամավոր են ընտրվել հետեւյալ ազգայինները. 1. Ալեքսանդր Պապայան, 2. Կարո Յովսեփյան, 3. Խաչիկ Եըլմազյան, 4. Սեւրոպ Էքմեքճյան։

Փետրվարի 4-ին Տորոնտոյի Ս. Երրորդություն եկեղեցում թեմի առաջնորդ Յովնան արք. Տէրտէրյանի նախագահությամբ եւ Արթո Պառնաճյանի ատենապետությամբ գումարվել է կանադահայոց թեմի պատգամավորական ժողովը եւ տեղական 46 պատգամավորները գաղտնի քվեարկությամբ ընտրել են հետեւյալ պատգամավորներին, որոնք պետք է ներկայացնեն Ս. Էջմիածնում կայանալիք կաթողիկոսական ընտրություններին՝ 1. Արարատ վրդ. Գալբակճյան, 2. Արթո Պառնաճյան, 3. Ժիրայր Փեշերյան, 4. Վահե Քեքլի։ Ընտրվել են նաեւ 4 անձնափոխանորդներ։

Միաժամանակ, թեմի պատգամավորական ժողովն իր պատգամավորներին լիազորել է Ազգային եկեղեցական ընդհանուր ժողովում ներկայացնելու 3 առաջարկ՝ 1) ընտրել կարող անձերից բաղկացած Գերագույն հոգեւոր խորհրդի նոր կազմ, 2) Մեծ եղեռնի 80-ամյակի կապակցությամբ Հայ եկեղեցու սրբերի շարքում դասել մեր 1,5 միլիոն նահատակներին, ինչպես նաեւ Կոմիտասին, ծննդյան 125-ամյակի առթիվ, 3) իրականացնել Հայ եկեղեցու սահմանադրության մշակման աշխատանքները, ինչը անկատար մնացած է րացն էր երջանկահիշատակ Վազգեն Ա. կաթողիկոսի։

■ *Սքան արք. Պոլիոզյանն ընտրվել է Ավստրալիական թեմական ժողովի. Ավստրալիայի եւ Նոր Զելանդիայի հայոց թեմի առաջնորդ Աղան արք. Պոլիոզյանն ընտրվել է Ավստրալիայի Ս. կարգի ժողովում իր երկրորդ, արդյունավետ ծառայության համար։*

*1975 թ.-ին Ավստրալիա ժամանելուց ի վեր Աղան Արքեպիսկոպոսը կարեւոր դեր է խաղացել տեղի հայ համայնքի կրոնական, բարեգործական եւ հայրենասիրական օժանդակության մարզերում, նույնպես երկրի մյուս համայնքների հետ նրանց մերձեցման ու համագործակցության։*

*Աղան Արքեպիսկոպոսը ծնվել է Հալեպում, սովորել է Երուսաղեմի Հայոց պատրիարքարանի Ժառանգավորաց վարժարանում այնուհետեւ Հայաստանում։ 1981 թ.-ին ընտրվել է Ավստրալիայի եւ Նոր Զելանդիայի հայոց առաջնորդ, իսկ 1984 թ.-ին Ավստրալիայի եկեղեցիների ազգային խորհրդի նախագահ։*

digitised by A.R.A.R.@

ԱՄՆ

# Զբիգնեւ Բժեզինսկի. Անդրկովկասում Հայաստանն է ժողովրդավարական պետություն

Վերջերս ԱՄՆ նախկին նախագահ Ջիմի Քարթերի ազգային անվտանգության գծով խորհրդական Զբիգնեւ Բժեզինսկին ծավալուն հարցազրույց տվեց «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանի ռուսական ծառայությանը: Նա մի շարք հետաքրքրական կարծիքներ արտահայտեց Անդրկովկասի պետություններում եւ Ռուսաստանում տիրող քաղաքական իրադրության վերաբերյալ: Իր պատմության մեջբերում ամերիկացի քաղաքագետը անկեղծորեն խոստովանեց, որ ինքն Անդրկովկասի մասնագետ չի համարում, բայց քանի որ զբաղվում է նախկին ԽՍՀՄ-ին անցյալ հարցերի լայն շրջանակով, ինքը որոշ պատկերացում ունի Անդրկովկասի պետությունների ընդհանուր իրավիճակի մասին: Թղթակցի այն հարցին, թե Անդրկովկասի պետություններից որ մեկը կարող է համարել ժողովրդավարական երկիր, նա ուղղակի պատասխանեց Հայաստանը: Նրա խոսքերով, արդեն 6 տարուց ավելի Ղարաբաղում շարունակվող պատերազմը վկայում է, որ հայերը, որպես ժողովուրդ, կարողացել են այդ բոլոր տարիների ընթացքում համախմբվել եւ տոկալ այդ պատերազմում: Իսկ դա իր հերթին վկայում է այն մասին, որ հայերը պարզ պատկերացնում են իրենց ազգային շահերը եւ ամուր կանգնած են իրենց դիրքերում: Հայաստանը կարողացել է մեծ զրկանքների գնով պահպանել իր պետականության հիմքերը:

Միանգամայն այլ իրավիճակ է ստեղծվել Վրաստանում: Ամերիկացի քաղաքագետը իր տարակուսանքը հայտնեց այն առնչությամբ, թե 3 միլիոնանոց Վրաստանը ինչպես կարողացավ տանուլ տալ Աբխազիայի 100 հազարանոց ժողովրդի դեմ մղած պատերազմը: Նրա կարծիքով, ԽՍՀՄ տրոհումից հետո վրացիները որպես ժողովուրդ անչափ շատ են խոսել, հաղթել են տնտեսական նոր կառույցների ստեղծման գործում, միմյանց դեմ տարբեր խմբակցությունների ձեռնարկած հուզական, բռնամական ելույթները հանգեցրել են ամբողջ երկրի քաոսային վիճակին: Հայտնի է, որ Ռուսաստանը եռանդագին մասնակցում է Վրաստանի տարածում գրեթե բոլոր վիճելի հարցերի կարգավորմանը: Զբիգնեւ Բժեզինսկու կարծիքով այն տպավորությունն է ստեղծվում, թե վրացիները սպասում են, մինչեւ ռուսները գան, իրենց փոխարեն լուծեն Վրաստանի հարցերը: Այնինչ հայտնի է, որ Ռուսաստանը, ձգտելով հանրապետությունում իրավարարի դեր խաղալ, «օգնություն» կգա եւ դա կանի ոչ թե «անվճար», այլ անկախության դիմաց: Այս ամենից ելնելով Զբիգնեւ Բժեզինսկին եզրակացնում է, որ վրացիները լրջորեն չեն վերաբերվել իրենց անկախությանը:

Հենց այսօրվա Վրաստանի ֆոնի վրա առավել ինքնուրույն են թվում Հայաստանը եւ Ադրբեջանը:

Ադրբեջանի առնչությամբ նա հետեւյալ կարծիքը հայտնեց. «Ադրբեջանն ամեն գնով ջանում է կտրվել Ռուսաստանից եւ առաջ շարժվել իսլամական աշխարհի նավարկությամբ: Կհաջողվի՞ արդյոք դա նրան, թե ոչ, ժամանակի հարց է»:

Զբիգնեւ Բժեզինսկին հատկապես անդրադարձավ առաջիկա տարիներին Ռուսաստանի, որպես տերության, խաղալիք դերին: Նրա կարծիքով, Ռուսաստանն առաջիկայում կխաղա այնպիսի դեր, ինչպիսին աստղաֆիզիկայում ունի «սեւ անցքը»: Նա անկեղծորեն խոստովանեց, որ Ռուսաստանը պետք է քաղաքական, տնտեսական եւ մարդկային վիթխարի ներուժ ունենա, որպեսզի կարողանա ազդել միջազգային քաղաքականության վրա: Խորհրդային իշխանության 70 տարիներին Ռուսաստանը, ցավոք, աստիճանաբար կորցրել է իր ներուժը: Ամերիկացի քաղաքագետը հատկապես անդրադարձավ այն բանին, թե Ռուսաստանն ինչպես է կորցրել իր մարդկային ներուժը, որի հետեւանքով այսօր Ռուսաստանում կյանքի միջին տեւողությունը 75-ից իջել է 59 տարվա: Վերջին տասնամյակների ընթացքում Ռուսաստանի տնտեսական ու հումքային պաշարների պատկառելի վատնումը հանգեցրեց այն բանին, որ այսօր Ռուսաստանը կարող է արձակել սպառնալիքներ, բայց չի կարող լրիվ ծավալով արտադրել ժողովրդական սպառման ապրանքներ: Նման երկրները չեն կարող համարվել գերտերություններ:

Մեր կարծիքով, հետաքրքիր է Զբիգնեւ Բժեզինսկու կողմից Ռուսաստանի եւ Չինաստանի իրավիճակների համեմատությունը: Նրա կանխատեսումների համաձայն, Չինաստանն ի վիճակի է մինչեւ 2015 թ. իր սոցիալական մակարդակը բարձրացնել, հասցնելով գերտերության մակարդակի: Այսպիսով, հենց Չինաստանը կդառնա աշխարհի երկրորդ տերություն: Ամերիկացի քաղաքագետի կարծիքով Ռուսաստանի ապագան բավական մռայլ է: Ռուսաստանը կմնա քաղաքական, տնտեսական, բնապահպանական, մարդկային խորը դաժան ճգնաժամի մեջ: Երկրի գրեթե ամբողջ տարածքը կցնցեն «հակամարտությունները», ինչը նրան կխանգարի ամենավճռորոշ ժամկետներում անցկացնել ժողովրդավարական բարեփոխումներ եւ բուն լու շուկայական հարաբերությունների զարգացման ուղին: Սա եւ միայն սա է նրա փրկությունը:

Պատրաստեց
ՌՈԶԱ ՍԱՐԻԲԵԿՅԱՆԸ

ՀԱՄԱՌՈՏ

## Մեծամասնությունը դեմ է Քվեբեկի անջատմանը

Ինչպես հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, փետրվարի 15-20-ը Քվեբեկում անցկացված հարցման ընթացքում մասնակիցների 54 տոկոսը հայտարարել է, որ իրենք դեմ են Կանադայից այս ֆրանսախոս նահանգի անջատմանը: 42 տոկոսը հանդես է եկել այն անկախ պետություն հռչակելու օգտին: Հարցման մասնակիցների 4 տոկոսը առայժմ որոշում չի ընդունել, թե ինչպես պետք է քվեարկի անկախության հարցին նվիրված հանրաքվեի ժամանակ: Այս հանրաքվեն, եթե Քվեբեկի վարչապետ Ժակ Պարիզոն կատարի իր խոստումը, պետք է տեղի ունենա մինչեւ այս տարվա վերջը: ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

## Սաուդ-Եմեն վեճի հարցում փոխըմբռնում

Սաուդյան Արաբիայի եւ Եմենի միջեւ սահմանային ճգնաժամի շուրջը հինգ շաբաթ տեւած անչափ բարդ ուղղակի բանակցություններից հետո ստորագրված է «Համաձայնագիր փոխըմբռնման մասին», որը երկու երկրների միջեւ քաղաքակիրթ երկխոսության սկիզբ է դրել: Եգիպտոսում Սաուդյան Արաբիայի դեսպանատան հավաստի աղբյուրներից ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հայտնի է դարձել, որ ստեղծված է մի հանձնախումբ, որն անմիջականորեն կզբաղվի սահմանային սյուների (զուգիչ նշանների) տեղորոշմամբ Սաուդյան Արաբիայի եւ Եմենի միջեւ միջազգայնորեն ճանաչված սահմանի վրա: ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

## Կուբա. Թեեւ սոցիալիստական աշխարհն անհետացել է

«Ես ինձ մենակ չեմ զգում միջազգային ասպարեզում: Ես խորապես բավարարված եմ այն բանով, որ մեզ հաջողվեց անել կուբայական հեղափոխության տարիներին, հատկապես այնպիսի ազնիվ գործում, ինչպիսին մարդու դաստիարակումն է»: Այս մասին հայտարարել է Կուբայի ղեկավար Ֆիդել Կաստրոն Բուենոս Այրեսում լույս տեսնող «Նոտիսիաս» շաբաթաթերթին տրված հարցազրույցում: Ներկայումս, Ֆ. Կաստրոյի ասելով, երկրում իրականացվում են բարեփոխումներ այսպես կոչված «հատուկ ժամանակաշրջանի» շրջանակներում, քանի որ սոցիալիստական աշխարհն անհետացել է համաշխարհային ասպարեզից: Կուբան դրա հետեւանքով կորցրել է իր ավանդական արտահանության 70 տոկոսը: Սակայն դեպի հետ ճանապարհ չկա:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ՖՐԱՆՍԻԱ

## Ընտրությունները չեն լինի մի ձիու մրցարշավ

Անդրադառնալով մայիսին Ֆրանսիայում կայանալիք նախագահական ընտրություններին, անգլիական «Էկոնոմիստ» հանդեսն իր փետրվարի 24-ի համարում գրում է, որ եթե ցարդ բոլորն ակնկալում էին, որ այն կլինի «մի ձիու մրցարշավը դեպի հաղթանակ», ապա վերջերս՝ փետրվարի 14-ին հրապարակված հասարակական կարծիքի հարցումների արդյունքներով սոցիալիստ թեկնածու Լիոնել Ժոսպենը մեկ միավորով առաջ է անցել վարչապետից, հավաքելով առաջին փուլի համար նախատեսված հավանական ձայների 23 տոկոսը:

Բայց պետք է նշել, որ նրա առաջադրումը բողոքի ալիք է բարձրացրել ինչպես մրցակիցների, այնպես էլ «ուսանողության շրջանում, որոնք նույնիսկ հասարակական ցույց են կազմակերպել այդ առիթով:

Հարցումը ենթադրում է, որ նախկին վարչապետներից Ռայմոն Բարրը եւս կմասնակցի ընտրություններին, չնայած նա այդ մասին դեռեւս պաշտոնապես չի հայտարարել: Եթե նա էլ մասնակցի, ապա աջակողմյանները կունենան հինգ թեկնածու, մինչ ձախակողմյանները՝ ընդամենը երկուսը՝ Ժոսպենն ու կոմունիստների թեկնածուն:

Ներկայի կանխագուշակումներով, Բալադյուրը դեռեւս մնում է երկրորդ առաջատար թեկնածուն, ձայների 55-65 տոկոսով: Բայց հաշվի առնելով այն, որ դեռ երկու ամիս կա մինչեւ ապրիլի 23-ի առաջին փուլը, եւ այն, որ ընտրողների կեսը անորոշ վիճակում է, «Էկոնոմիստ» մեկնաբանը եզրակացնում է, որ համենայն դեպս՝ նախագահական ընտրությունները չեն լինի «մի ձիու մրցարշավ»:

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

# Եվրոպական արտգործնախարարների եռյակը փորձում է լուծել մերձավորարեւելյան խնդիրը

Փետրվարի կեսերին Ֆրանսիայի, Իսպանիայի եւ Գերմանիայի արտգործնախարարները մերձավորարեւելյան խնդրի հակամարտ կողմերի հետ իրենց հերթական հանդիպման ժամանակ մեկ անգամ եւս փորձեցին առաջընթաց արձանագրել Պաղեստինի հարցում: Մասնավորապես Ֆրանսիայի արտգործնախարար Ալեն Ժյուպեն հավաստեց, որ թեեւ արաբ-իսրայելական բանակցությունները չեն ընդհատվել, բայց խաղաղության գործընթացը հայտնվել է փակուղային վիճակում: Որպես հակամարտության երեք գլխավոր կողմեր նշելով Սիրիային, Պաղեստինի ազատագրման կազմակերպությանը եւ Իսրայելին, Le Point հանդեսը անդրադառնում է դրանցից յուրաքանչյուրի ներկա դիրքորոշմանը:

Մինչեւ օրս դժվար է գուշակել, թե իրականում ինչ նպատակներ է հետապնդում Սիրիայի ղեկավար Հաֆեզ Էլ Ասադը: Նա հայտնի է որպես խորամանկությունների, հրաժարման եւ ուժերի հարաբերակցության գիտակցման չափազանց վարպետ: Նրան երբեմն անվանում են նույնիսկ «Արեւելքի Բիսմարկ»: Ներկայումս Հաֆեզ Էլ Ասադը զգուշավոր դիրք է բռնել. ԽՍՀՄ-ի փլուզումը, աշխարհում ԱՄՆ-ի առաջատար դերը, Սիրիայի ռազմական մեքենայի թուլացումը նրան այլեւս թույլ չեն տալիս Իսրայելի հետ ռազմավարական հավասարակշռության երազներ փայփայել: Բայց ակնհայտորեն սիրիացիները չեն շտապում: Ըստ երեւույթին, նրանք նախընտրում են մնալ Մադրիդի խորհրդաժողովի շրջանակներում եւ մերժում են Վաշինգտոնում Իսրայելի եւ ՊԱԿ-ի միջեւ ավելի ուշ ձեռք բերված համաձայնությունները: Ամենայն հավանականությամբ Հաֆեզ Էլ Ասադը չի ձգտում խախտել ներկայիս ստատուս քվոն: Դամասկոսի վարչակարգի համար խաղաղությունը եւ դրա հետեւանքները կարող էին առավել մեծ անկայունացնող հետեւանքներ ունենալ, քան ներկա իրավիճակը:

Ինչ վերաբերում է Պաղեստինի ազատագրման կազմակերպությանը, Յասեր Արաֆաթը հայտնվել է անչափ ծանր կացության մեջ: Վերացած ազատության արբեցնող խանդավառությունն արդեն անցել է, եւ Գազայի բնակչությունը համոզվել է, որ ինքն այսօր երեկվանից վատ է ապրում: Նաբլուսիայի արյունալի ահաբեկչությունից հետո իսրայելցիները փակեցին Գազայի սահմանային անցակետը, եւ տասնյակ հազարավոր պաղեստինցիներ զրկվեցին Իսրայելում աշխատելու հնարավորությունից: Ստիպված լինելով պատժամիջոցներ ձեռնարկել «Համասի» եւ «Իսլամական ջիհադի» ծայրահեղականների դեմ, Արաֆաթն Իսրայելին որոշ երաշխիքներ տվեց եւ անվտանգության երեւույթականություն ստեղծեց: Սակայն իսլամիստների դեմ իրական հակամարտության փորձության ժամը դեռ չի եկել: Յասեր Արաֆաթի զինվորական շրջապատի ներկայացուցիչների խոսքերով, «ճերմակին» ժամանակ է հարկավոր իր հակառակորդներին

Ալեն Ժյուպե եւ Յասեր Արաֆաթ

մասնատելու եւ չեզոքացնելու համար: Բայց նման մի գործողություն չի կարող իրականացվել մարդու իրավունքների հարգման եւ Ժնեւի միջազգագրերի շրջանակներում:

Իսրայելի վարչապետ Իցհակ Ռաբինը եւս հայտնվել է քաղաքական շատ նուրբ կացության մեջ: Հանրային կարծիքի հարցումները ցույց են տալիս, որ նրա վարկանիշը շատ կտրուկ իջել է: Նույնիսկ ամենափոքր միջադեպը կարող է կենսական քայքայել կառավարող խմբակցության շարքերը: Իսրայելի վարչապետը ձանձրացել է շարունակվող ահաբեկչությունից եւ երկրի անվտանգությունը դարձրել է իր առաջնային խնդիրը: Թեեւ Ռաբինը ձգտում է շարունակել հաշտության բանակցությունները, հետագա ճանապարհը նրան անորոշ է թվում:

Եվրոպացի արտգործնախարարների եռյակը մերձավորարեւելյան հակամարտության մասնակիցներին հիշեցրեց այն պարզ միտքը, որ Եվրոպան չի կարող բավարարվել վաճառականի դեր խաղալով: Եվրոպան ուզում է քաղաքական դեր խաղալ այս խնդրում: Թեեւ Եվրամիությունը պաղեստինցիների նորաստեղծ ինքնավարության գլխավոր ֆինանսավորողն է (անցյալ տարի պաղեստինցիներին հատկացվել է 117 միլիոն դոլար), եւ Արաֆաթի ոստիկանները վարժեցվում են Եվրոպայից, ԱՄՆ-ը շարունակում է մնալ հաշտության բանակցությունների գլխավոր շարժիչ ուժը: Եվրամիությունը ձգտում է վերացնել այդ անարդարացի անհավասարակշռությունը եւ այս տարվա նոյեմբերին Բարսելոնում կազմակերպել Եվրոպայի ու Միջերկրածովյան խորհրդաժողով, որին կարող են մասնակցել տարածաշրջանի բոլոր երկրները:

Պատրաստ.
[illegible]

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

# Մշակույթ

Մայր հայրենիք կատարած վերջին այցելության ժամանակ նրան հանդիպեցի «Գարունի» խմբագրատանը, որ իր տանն է եղել նաեւ անցյալում։ Աստմ-խոսում էր իրեն այնքան բնորոշ բարձր բնական դարձով եւ զիջեց ո՞ւմ մասին, իր կնոջի Հովհաննես Շիրազի, որի մտերիմն է եղել նաեւ դեռեւս ուսանողական տարիներին։

Դա մի կատարյալ տեսիլք-ներկայացում էր համեմված շիրազյան բառ ու բանով, հումորի եւ բնական խոսքի մի այնպիսի զուգորդմամբ, որին նախանձել կարող էր անգամ մեր հանրահայտ երգիծաբան, նեանավոր Շիրազ Հրանտ Ղազարյանը։

Այս անձը իմ բարեկամն է եւ առավելական մահկանացուն, որ այս արել է, իսկ այս մեկն էլ չի հասցրել անել։

Այսպես էլ եւ մտորում, մտմտում ու փնտրտուքի մեջ էի, երբ մայրաքաղաքի գրախանութներից մեկի ցուցափեղկին աչքովս ընկավ Թորանյանի վերջերս Երեւանում տպագրված ճնարական խորագրով մի գիրք «Բարեւ, հայրիկ»։ Մտածեցի նորեն բանաստեղծություններ ու ... գնեցի։ Բերի տուն եւ մի գիշերում էլ կարդացի 140 էջանոց, ով գիտե որերորդ գիրքը եւ ուրեցի գրի առնել տպավորությունս։ Եւ առաջին տպավորությունս այն է, որ Թորանյանը միայն... ազգանվամբ է արեւմտահայ։ Անունը՝ Թորոս, հավասարակշռված, կարեկցողի բախիծ-մորմոքով։ Ավելին, բացի արեւմտյան անձնական ներկայանալից ու շեշտերից, Թորանյանի մոտ ոչինչ ոչ տեղային բան չկա։ Միտ բերենք նրա զրույցներն ու առնչությունները մայր հայրենիքի մաղձկանց շարքայինների ու նաեւ անվանիների հետ՝ որոց որ ծովը չգոյ։ Ախ, ինչպես չասեմ։ Հո զիտեք մինչեւ հիմա էլ (արդեն չորրորդ, հինգերորդ սերնդաբանները են անցնում) մեր կողքին արտերկրից եկած մտավորականներ կան (անուններ տալը հարկ չկա), որ այնպես էլ մնացել են արեւմտահայ, իսկ Հալեպում բնակվող մեր եղբայրը բառացիորեն տեղացի մեկն է կարծես, ու եւ նրա բիվ մեկ արժանիքը, եւ ոչ բնավ բացառություն-արտաքը. տեսնում

## Թորոս Թորանյանն իմ ընթերցմամբ

Այն հարցին, թե ո՞վ է Թորոս Թորանյանը, միանշանակ պատասխան տալ չի կարելի։ Նրան մոտիկից գիտեցողներն անգամ հազիվ թե ի վիճակի լինեն մեկ նախադասությամբ բնութագրելու նրան՝ բանաստե՞ղծ է, արձակագի՞ր, լրագրո՞ղ, հասարակական գործի՞չ, հրապարակախո՞ս, թարգմանի՞չ, թե՞... բժիշկ։ Ու թեեւ այս վերջինն է նրա խակական կոչումը, բայց ոչինչ ասած չես լինի նրա մասին, երբ հավաստես ընդամենը, որ նա բժիշկ է մասնագիտությամբ եւ այն էլ Երեւանի բժշկական ինստիտուտի սան։ Որովհետեւ հենց այն տարիներին, երբ նա սովորում էր, արդեն իսկ բանաստեղծ էր եւ նաեւ լրագրող ու մշակութային գործիչ, որին ճանաչում էին եւ գիտեին ոչ միայն իր ծննդավայր Հալեպում, այլեւ մայր հայրենիքում եւ այլուր։ Բավական է ասել, որ բանաստեղծությունների նրա անդրանիկ ժողովածուն («Աստղերի ճամփան») լույս է տեսել Պեյրութում՝ տակավին 1960 թվականին, իսկ հաջորդ ժողովածուն («Կանաչ սարեր»)՝ Երեւանում, չխոսելով այլեւս 1967-ին Փարիզում տպագրած արձակ պատումների մասին։ Եւ, երբ աչքի ես անցկացնում նրա տպագրած եւ հրատարակած գրքերի ցանկը, որն, ի դեպ, վաղուց է անցել հարյուրի սահմանը, համոզվում ես, որ գործ ունես բացառիկ մի անհատականության հետ։

Թորոսը մի այլ արժանիք էլ ունի տակավին չգիտակցված, համենայնդեպս չարժանագրված, որովհետեւ այն, ինչ իր ժամանակին ճկաստել է Ալեքսանդր Թոփչյանը, լիովին չի ներկայացնում Թորոսին։ Չե՞ք տեսնում, որ մի բան բերի է մեր սիրելի Ալիկի այս բնութման մեջ՝ «Միայն անտահանձնիր մարդն այսպես կնվիրվի ընդհանուր գործին»։ Անշահախնդրությունից առավել կարեւորը նրա պատրաստակամությունն է բոլորանվեր ծառայելու իր ժողովրդին, մասնավորապես հայ մշակույթին։ Թորանյանի հենց միայն այս արժանիքը բավական է, որ հավետ օրհներգվի նրա անձը։

Իսկ այժմ եկեք աչքի անցկացնենք նրա տպագրած աշխատությունների ցանկը համառոտ՝ «Երեւանի բժշկական ինստիտուտը», 1967 թ., «Վերսկին կաղապարով Շ. Շահնուրը», 1971 թ., «Ռիպսիմե Սարոյան-70», 1979 թ., «Գառնիկ Ադդարյան», 1990, «Լիբանանահայ գրական շրջանակի 40 տարին», 1991 եւ այլն։ Պարզապես ապշում ես, թե ե՞րբ է «ընդհանուր գործին» իր կյանքը նվիրած այս մարդն այսքանը գրել, երբ շրջագայություններում մեջ է եղել շարունակ ոտքով, ձիով, կառքով եւ մանավանդ օդում, ինչպես Զիվանին կասեր՝ մի օր այս տեղ, մի օր այլ տեղ։ Ահա իր իսկ խոստովանությունը. «Օրերէն օր մայ Լոս Անջելես եմ... Կուզեմ տեսակցիլ համալսարանի տնօրեն դոկտոր Տեր Եղիազարյանի։ Ահա դեմ դիմաց նստած ենք եւ հեռավոր այս ափերում կխոսենք հայաստանյան խիստ կարեւոր հարցերի շուրջ»։ «Այս անգամ կնոջս ծննդյան արարողությունը ուրեցի տոնել հեռավոր Մարոքի Մոհամմէտէ քաղաքին մեջ»։ «Տիկնոջս հետ գացած էինք Գահիրէ, մասնակցելու Հայ բարեգործական ընդհանուր միության 75-ամյակի տոնակատարությանը»։ «Փարիզի մէջ բարեկամի մը այցելության պիտի երթամ» եւ այսպես անընդհատ ու անվերջ։ Նրա այս բազում «բարեհաճություններից» մեկն իսկ բավական կլիներ, որ ուրիշը դրանով անմահանար։ Իսկ ինքն, ով գիտե, գրելիս թե գործելիս խելքի չի էլ մտածել այդ մասին։ Ու չգիտեմ էլ նրա այս բազում ու բազում շնորհի ու ծալքը բանամ հասնելու, որ հավախական, մեծարգո տեսնում իմ սիրելի բարեկամի մեջ, որ բնորոշ չինի հենց ինձ, օրինակ։ Ահա նրա սերն ու պաշտամունքը, ասենք, օրինակ, ծնողների հանդեպ, որոնց չի էլ տեսել խեղճը։ Եւ ծնողապաշտ զավակն իր գրքի անդրանիկ պատումի արտահայտած իմաստն էլ պարծել է ողջ գրույկի խորագիր՝ ոչ թե նրանում ընդգրկված նյութի թե լավագույնով, այլ հոր հանդեպ տածած սիրուց մղված, որ կարծես շատ ավելի հայաստանյան լռությունն է, քան արտերկրյա։ Հաջորդ եւ մնացյալ պատումներում եւս Թորանյանը մտածում, խորհում եւ շարադրում է այն տարիների ու առումների թե լավագույնով, որ ինքը մայր երկրից իր հետ Հալեպ է տարել։ Հիրավի, ինչ բան կա այս գրքում արտերկրից թե բառ ու բանի եւ թե նյութի մատուցման եւ մեկնաբանության իմաստով։ Հիշենք Ռ. Արամյանի, Վ. Սարոյանի, Խ. Կանայանի, Արցախյան հողի, Կ. Զարյանի, Ա. Ճառոկյանի հետ առնչվող հատվածները։

Այն մտերմությունն ու սերը, այն դատողություններն ու եզրահանգումները, որ առկա են գրքում ու նրա յուրաքանչյուր պատումի առանցքն են կազմում, ներկված են ոչ թե հայրենակարոտի, այլ կարծես տեղացի մեկի շահագրգռություններով ու կրքով, ավելի՝ սիրով եւ ոչ թե լոկ ցանկանում հենց դրա մեջ, ինչ փույթ, թե իմ այս միտքը վիճարկելի կարող է։ Դու էլ քո սեփական կարծիքն ու հայտ գակեսն ունեցիր, ինչ կա որ։

Եւ որքան էլ այս այսպես է, Թորոս Թորանյանն, այնուամենայնիվ, արեւմտահայ միջավայրի ծնունդ է եւ դաստիարակվել ու ներարկվել է շատ ավելի Թեքեյանի, Օշականի, Համաստեղի, Շահնուրի, Ճառոկյանի, Քաջունի, Ադդարյանի բառ ու բանով, քան Աբովյանի, Ազատյանի, Տերյանի ու Րաֆֆու։

Չծավալվելու համար երկու մանրուք եմ կուզեի ընդգծել։

Բժիշկ եւ գրող, առավել եւս բանաստեղծ, ինչ է պատահում։ Իսկ դրա մանավանդ հոգեբանական հողն ու ատաղձը, իմ կարծիքով, ոչ այնքան ժառանգական է, որքան ծնունդ բերովի։ Թորանյանը եւ այս ունի, եւ այն։ Հայրը ժողովրդամոտ, երգիչ, երգահան է եղել եւ նաեւ առողջ խոսող, իսկ մայրը բարության մարմնացում։ Ժառանգել էլ ոչ թե ինչ-որ, այլ հավանաբար շատ բան է ուղեցել ծնողներից, եւ երբ դրան էլ գումարես «Անդաստանյան երգերի» հենց առաջին նախադասության մեջ իր այս խոստովանությունը՝ ամեն, ամեն ինչ տեղը կընկնի։ «Այս երգերը, գրում է Թորանյանը, իրենց ոգով ակունք ունեցել են Սիրիուն, Հովհաննեսին, Լիբանանը, Սողանիան, Մարոքը ու... սիրտս»։ Վերջին այս բառն ու Թորանյանը մեղավոր երկու երեսն են, խնձորի երկու կեսը։ «Բարեւ, հայր»-ն էլ ավելի այդ սրտի, քան խորհրդածությունների ծնունդ է, ինչպես եւ իր Թորանյանի ողջ ստեղծագործությունը։

Եւ, որպեսզի ոչ մի կասկած չմնա, որ Թորանյանն այնուամենայնիվ, բավական նուրբ արվեստագետ է, ես ընդամենը մեկ-երկու նմուշ կբերեմ նրա բառ ու բանից. «Անձրեւը ծյան դողի պես կիջներ»։ «Գլուխս կռիայի մը պես մխրճած բերբեր վերարկուիս մեջ կարելի խորությամբ եւ ծածկված բարեկամս մը փոխ առած հաստ գլխարկով, ձեռքերս ալ գրպաններուս մեջ, ման կուգամ մեր մայրաքաղաքին սառցակալած փողոցներով»։

Ավելացնելու բան կարծես չմնաց։ Իսկ ավելին ասել կամ չափազանցնել ոչ ինքս կարող եմ եւ ոչ էլ հեղինակն ունի դրա կարիքը։

ՇԱՀԱՆ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

## Գրիգոր Պըլտյանը ստացավ գրականության դոկտորի տիտղոս

Գրանենագետ, բանաստեղծ, «Յառաջի» մնայուն աշխատակից Գրիգոր Պըլտյանը փետրվարի 11-ին, Սորբոնում, հեղինակավոր պրոֆեսորներից կազմված դատակազմի առջեւ պաշտպանել է «Կես դարու ֆրանսահայ գրականութիւն 1922-1972» խորագրով ավարտաճառը եւ ստացել գրականության դոկտորի տիտղոս, տեղեկացնում է Փարիզում լույս տեսնող «Յառաջը», փետրվարի 15-ի համարում։

## Վրաստանում բացվեց արբանյակարչության դպրոց

Այստեղ բացվեց վրացական սրբանկարչության առաջին դպրոցը։ Այնտեղ դասավանդում են Թբիլիսիի գեղարվեստից ակադեմիայի պրոֆեսորներ ու դոցենտներ, ինչպես նաեւ ինքնուս վարպետներ։ Հիմնական առարկայից բացի, ուսուցման ծրագրի մեջ է մտնում որմնանկարչության, մանրանկարչության, մոզաիկայի արվեստի ուսումնասիրությունը։

ՍՆԱՐՔ-ԻՍՍ ՊՐԵ

## Ռումանիայում տոնվեց Շիրազի ծննդյան 80-րդ տարեդարձը

Փետրվարի 5-ին Ռոմանի (Ֆրանսիա) «Սեւան» սրահում 50-60 ազգայիններ ներկա են գտնվել Հայ բարեկամական միության ջանքերով կազմակերպված Շիրազի ծննդյան 80-ամյակին նվիրված հանդիսությանը, տեղեկացնում է Վալանսի մեր թղթակից Գրիգոր Ամիրզայանը։ Շիրազի կյանքը եւ գործը ներկայացնելուց հետո բանախոս տիկին Քեշիշյանը բեմ է հրավիրել այլ խոսնակների, որոնք 1 ժամ տեւողությամբ բանաստեղծի մասին հետաքրքիր պատմություններից բացի, բեմից հնչեցրել են Շիրազի բանաստեղծությունները եւ նրա տեքստերով գրված երգերը։

ԼՈՆԴՈՆ

## Բյուզանդական արվեստը Բրիտանական թանգարանում

Անգլիայում առաջին անգամ ի մի է բերվել եւ մինչեւ այս տարվա

ապրիլի 23-ը Լոնդոնի հայտնի Բրիտանական թանգարանում այժմ ցուցադրվում են Մեծ Բրիտանիայում գտնվող բյուզանդական արվեստի լավագույն նմուշները, հաղորդում է ամերիկյան «Թայմ» հանդեսն իր հունվարի 9-ի համարում։ Մոտ 250 ցուցանմուշները, որոնք ընդգրկում են պատմական փաստաթղթեր, մետաղադրամներ եւ առօրյա գործածության իրեր, պատկանում են մեր թվարկության 330-1453 թվականներին, եւ հատուկ այս ցուցադրության համար ընտրվել են դեսական այլ հիմնարկների թվում նաեւ Բրիտանական գրադարանի, Ազգային պատկերասրահի եւ Վիկտորիա ու Ալբերտ թանգարանի հավաքածուներից։ Դրանց թվում են խաչելությունը պատկերող 10-րդ դարի նոանկարը (տրիպտիխ), որը ժամանակին Անգլիա է փոխադրվել Ֆրանսիայի Մարն դեպարտամենտի գլխավոր քաղաք Ռեմսի կոմսություններից մեկից եւ 14-րդ դարի Սուրբ Հովհաննես Մկրտչի սրբապատկերը։

Հ. Օ.

ՄՈՍԿՎԱ

## Բացվեց 14-19-րդ դարերի գեղանկարչության ցուցահանդեսը

ՄՈՍԿՎԱ, 27 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՌԻԱ-ՆՈՎՈՍՏԻ։ Մոսկվայում կերպարվեստի արվեստների Պուշկինի անվան թանգարանում բացվեց Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի տարիներին Գերմանիայից ԽՍՀՄ տեղափոխված եվրոպական 14-19-րդ դարերի գեղանկարչության ցուցահանդես։ Ցուցադրանքում ներկայացված են Պուշկինի անվան թանգարանի եւ Ի. Գրաբարի անվան համառուսական գեղարվեստական եւ գիտա-վերականգնողական կենտրոնի պահոցներում գտնվող 63 կտավ։ Գրեթե բոլոր այդ ստեղծագործությունները, որոնք Ռուսաստան են բերվել 1945-46 թթ., փաստորեն ժամանակ առ ժամանակ այս կամ այն ասպարեզի վերականգնման են ենթարկվել պահպանման անհրաժեշտությունից դրդված։

Ցուցահանդեսի բացմանը նվիրված մամուլի ասուլիսում Պուշկինի անվան թանգարանի տնօրեն Իրինա Անտոնովան, պատասխանելով լրագրողների բազմաթիվ հարցերին, որոնք առնչվում էին Գերմանիայի կառավարության կողմից հիշյալ կտավներից շատերը հետ պահանջելու փաստին, ասաց, թե չնայած այն բանին, որ Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի հետեւանքով Ռուսաստանում ավերվել են հազարավոր եզակի ճարտարապետական հուշարձաններ, ավելի քան 400 թանգարաններ, ոչնչացվել կամ էլ երկրից դուրս են բերվել հարյուր հազարավոր գեղանկարչական, գրաֆիկական, քանդակագործական ստեղծագործություններ, գրքեր եւ արխիվային նյութեր, նախկին ԽՍՀՄ-ի օրոք Գերմանիային են վերադարձվել նախկին ԳԴՀ-ին պատկանած մի շարք մշակութային արժեքներ։ Բացի այդ, վերադարձվել են Դրեզդենի պատկերասրահից տարված բոլոր կտավները։ Թանգարանի տնօրենի խոսքերով միայն Էրմիտաժը գերմանական թանգարաններ է ուղարկել ավելի քան 800 հազար արվեստի գործեր, իսկ Մոսկվայի Պուշկինի թանգարանը շուրջ 360 հազար ստեղծագործություն։

Ցուցադրանքում ներկայացված որոշ կտավներ (որոնց թվում են Գոյայի, Էլ Գրեկոյի, Մանեի եւ այլ հռչակավոր վարպետների գործեր) ժամանակին պատկանել են եւ գերմանական թանգարանների եւ մասնավոր անձանց հավաքածուներին։

Ներկայիս ցուցահանդեսը, որը կտեւի մինչեւ այս տարվա հուլիսի 16-ը, առաջինն է այն ցուցահանդեսների շարքում, որոնք ռուս այցելուներին պետք է ծանոթացնեն Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ընթացքում եւ հետո Գերմանիայից ԽՍՀՄ փոխադրված գեղարվեստական նշանավոր ստեղծագործություններին։

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ մարզական

ՍՓՅՈՒՌՔ

# Կուսակցականացված ֆուտբոլը պայթյունավտանգ է

ՀԱՄՈ ՄՈՍԿՈՖՅԱՆ, Բեյրութ

Թեեւ լիբանանյան ֆուտբոլը ժամանակավոր «արձակուրդի» մեջ է, սակայն ընկերական հանդիպումները մեծ հետաքրքրություն են առաջացնում մարզասերների եւ քաղաքականություն սորս «նորաստեղծ» ժամանցի մոլեռանդ երկրպագուների մոտ:

Լիբանանահայ բերբերը չեն կարողանում մոռանալ երկրի բարձրագույն խմբի առաջնությանը մասնակցող Բեյրութի հայկական երկու թիմերի ՀՄՄ-ի եւ ՀՄԸՄ-ի միջեւ հանդիպումը, որը մի շաբաթ ապտակ էր հայության դեմքին: 17 տարի տեւած լիբանանյան քաղաքացիական պատերազմից ուժասպառ եղած հայությունը մռայլ հայացքով է դիտում ֆուտբոլը կուսակցականացնելու վտանգավոր քայլերը թե արաբների եւ թե հատկապես հայկական առանձին շրջանակների կողմից: Բոլորը մտահոգ են, եւ չեն ուզում, որ ֆուտբոլային խաղադաշտը 1958 թվականի պես վերածվեն եղբայրասպան կռիվների թատերաբեմի: ՀՄՄ-ՀՄԸՄ հանդիպումն ավարտվեց առաջինի հաղթանակով 3-1 հաշվով: Ինչպես հայտնի է, երկու թիմերի հիմնական աստղերը հայաստանցիներ են, որոնց մի մասին «շնորհվել է» լիբանանյան քաղաքացիություն: Մարզական առումով, խաղը մեծ բավականություն պատճառեց մարզասերներին եւ ֆուտբոլային իսկական ներկայացում էր: Ցավոք, այն տխուր հուշ թողեց թիմերի իրար նկատմամբ թշնամաբար տրամադրված երկրպագուների վարկաբեկիչ արարքներով: Տրիբունները թնդում էին ՀՄԸՄ-ականների դաշնակցական քայերգների, որ նրանք կատարում էին հոսնկայս, իսկ ՀՄՄ-ականները ի պատասխան վանկարկում էին «Լեւոն Տեր-Պետրոսյան»: Դա Հայաստանին ու նրա ղեկավարությանը արաբների աչքերում վարկաբեկող մի խայտառակություն էր: Հետո «Ազդակ» օրաթերթի նախաձեռնությամբ ծայր առավ քննադատական հոդվածների մի շարք, որին սուր կերպով պատասխանեցին ՌԱԿ-ի պաշտոնաթերթ «Զարթօնքը» եւ ՍԴՀԿ-ի պաշտոնաթերթ «Արարատը»: Կուսակցականացված ֆուտբոլն իրոք պայթյունավտանգ է եւ կարող է անկանխատեսելի հետեւանքներ ունենալ: Այդ մասին չպետք է մոռանան նրանք, ում համար թանկ է ազգի ապագան:

Բեյրութի ՀՄՄ թիմը

Այսօր լիբանանյան ֆուտբոլում մեզ համար միակ ուրախալին այն է, որ հայկական երկու թիմերն առաջատարների թվում են եւ տոն են տալիս Լիբանանի առաջնությունում: ՀՄՄ-ն առաջիկա լուրջ «ճակատամարտերից» առաջ վերջին ստուգողական խաղում 3-1 հաշվով հաղթեց Սուրի «Թադամոն» թիմին: Երկար բացակայությունից հետո խաղադաշտ է վերադարձել «Բանանցի» եւ ՀՀ հավաքականի նախկին կիսապաշտպան Արմեն Գյուլբուդաղյանցը, որն ուրախացրեց ֆուտբոլասերներին իր բարձրարվեստ խաղով:

Բեյրութում է գտնվում Հայաստանի առաջնության արծաթե մեդալակիր Երեւանի ՀՄԸՄ թիմը, որը մի շարք հանդիպումներ անցկացրեց լիբանանյան ակումբների հետ եւ գոհացուցիչ արդյունքների հասավ:

Մի քանի օրից սկսվելու է Լիբանանի գավաթի ներքական խաղարկությունը: ՀՄՄ-ից եւ ՀՄԸՄ-ից բացի մրցաշարին ներգրավվելու են հայկական եւս երկու թիմեր «Անդրանիկն» ու «Մասիսը»:

ԵՎՐՈՊԱ-96

# Մակեդոնիա-Հայաստան խաղն առանց հանդիսականների՞

Ինչպես հայտնի է, Մակեդոնիայի եւ Հայաստանի հավաքականները «Եվրոպա-96»-ի առաջնության ընտրական փուլում ընդգրկված են 2-րդ խմբում: Ինչպես տեղեկանում ենք, Ժնեւում տեղի ունեցած իր վերջին խորհրդակցության ժամանակ, ֆուտբոլի եվրոպական ասոցիացիան պատժել է Մակեդոնիայի հավաքականին եւ այն առաջիկա երկու հանդիպումները սեփական հարկի տակ պետք է անցկացնի առանց մարզասերների: Եթե խոսքը վերաբերում է միայն Եվրոպայի առաջնության հանդիպումներին, ապա ստացվում է, որ Մակեդոնիա-Հայաստան հանդիպումն էլ պետք է անցկացվի փակ դռների ետեւում: Բանն այն է, որ սեփական հարկի տակ հերթական հանդիպումը Մակեդոնիայի հավաքականն անցկացնելու է հունիսի 7-ին եւ ընդունելու է Բելգիայի հավաքականին: Մակեդոնիայի հավաքականի հաջորդ մրցակիցը լինելու է Հայաստանի հավաքականը, եւ խաղը տեղի է ունենալու սեպտեմբերի 6-ին: Իսկ մինչ այդ, մայիսի 10-ին Հայաստանի հավաքականը «Հրազդան» կենտրոնական մարզադաշտում հյուրընկալելու է Մակեդոնիայի հավաքականին: ՈՒԵՖԱ-ն նույն խորհրդակցությունում պատժել է նաեւ Իտալիայի «Նապոլի» թիմին, որը եվրոպական ակումբային մրցաշարի հերթական հանդիպումը Նապոլիում նույնպես պետք է անցկացնի առանց հանդիսականների:

ՇԱԽՄԱՏ

# Ո՞վ կգնա Գուարապուավա

Վերջին տարիներին հայ պատանի շախմատիստները զգալի հաջողությունների են հասել աշխարհի եւ Եվրոպայի առաջնություններում՝ տարբեր տարիքային խմբերում դառնալով չեմպիոններ եւ մրցանակակիրներ: Իսկ որտե՞ղ եւ ե՞րբ կկայանան այս տարվա համաշխարհային 2-րդ մայրցամաքային առաջնությունները: Այս հարցերին է պատասխանում ՖԻԴԵ-ի հենց նոր հրապարակված օրացույցը: Առաջինը մայիսին կմեկնարկեն մինչեւ 20 տարեկան Եվրոպայի աղջիկները, որոնք կմրցեն Հունգարիայի Զանկա քաղաքում: Նույն տարիքի երիտասարդներն առաջնությունը կվիճարկեն շատ ավելի ուշ՝ նոյեմբերին, Հոլոնում (Իսրայել): Մինչ այդ 16 եւ 18 տարիքային խմբերի պատանիներն ու աղջիկները կմրցակցեն Լեհաստանի Զագան քաղաքում (հունիս), իսկ 10, 12, 14 տարեկանները՝ ֆրանսիական Վերդենում (հուլիս): Աշխարհի չեմպիոնի կոչումները կխաղարկվեն սեպտեմբեր-նոյեմբերին: Գերմանիայի Հալլե քաղաքում (20 տարեկաններ), դեկտեմբերին բրազիլական Գուարապուավայում (16, 18 տարեկաններ): Առայժմ ճշգրտված չէ այն երկիրը, որտեղ պետք է անցկացվեն աշխարհի մինչեւ 10, 12, 14 տարեկան շախմատիստների առաջնությունները: Համաշխարհային եւ եվրոպական մրցաշարերին մասնակցող մեր թեկնածուները կորոշվեն գարնանը անցկացվելիք Հայաստանի պատանիների եւ աղջիկների առաջնություններում: Գ. Հ.

**Մանգի Նազարի առաջնություն**
**ԿԱՍՊԱՐ-ՍԱԼՈՎ**
**5-րդ պարտիա**

1. d4 d5 2. c4 dc 3. e4 Ձc6 4. Փe3 Ձf6 5. Ձc3 e5 6. d5 Ձa5 7. Ձf3 a6 8. Ձ:e5 b5 9. Փe2 Փb4 10. Թd4 0-0 11. 0-0 Փb7 12. Ձg4 Ձ:g4 13. Փ:g4 Թe7 14. Նad1 Նad8 15. Փf4 Նfe8 16. Թe3 Փd6 17. Փ:d6 Թ:d6 18. Նfe1 Թe7 19. h3 g6 20. Թg3 Աg7 21. Ձe2 h5 22. Փ:h5 Թe5 23. Ձf4 Աg8

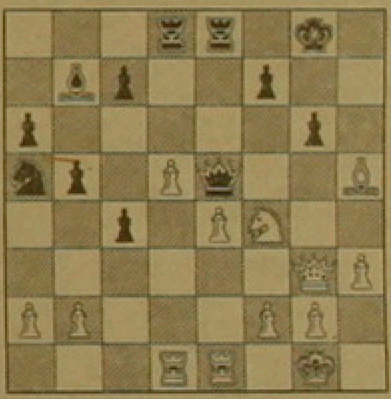

24. Փ:g6 fg 25. Թ:g6+ Թg7 26. Թh5 Նe5 27. Թh4 Թe7 28. Թg4+ Թg7 29. Ձe6 Թ:g4 30. hg Ն:e6 31. de Նe8 32. Նd7 Ն:e6 33. Ն:c7 Ն:e4 34. Նd1 Նe8 35. Նdd7 Փe4 36. f4 Ձc6 37. f5 b4 38. f6 Նf8 39. g5 c3 40. bc bc 41. Նd6 Ձd8 42. Ն:c3 Ձf7 43. Նd4 Փg6 44. Նc7 Փf5 45. Նh4 Նd8 46. Նa7 Նd6 47. a4 Փd3 48. Նa8+ Ձd8 49. Նb4 Աf7 50. Նa7+ Աf8 51. Նb8 Փg6 52. Նg7 Փf5 53. g6 Ն:f6 54. Նh7, սեւերը հանձնվեցին:

ԲԱՍԿԵՏԲՈԼ

# Առաջնության առաջին փուլն ավարտվեց

ԱՇՈՏ ԲՈՅԱՋՅԱՆ, Փարիզ

Ավարտվեց բասկետբոլի կանանց Ֆրանսիայի առաջին դիվիզիոնի ներքական առաջնության նախնական փուլը: Հայտնի դարձան այն չորս թիմերը, որոնք առաջիկայում վիճարկելու են առաջնության մեդալները: Հաջորդ քառյակը պետք է պայքարի եվրոպական մրցաշարե-

րից Ռոնկետտիի գավաթի խաղարկության տեղերի համար: Մրցանակային տեղերի համար պայքարելու են «Բուրժը», «Տարբը», «Լեֆը» եւ «Շալլը»: Ֆրանսիայի նախորդ առաջնության հաղթող «Վալանսիեն-Օրշի» թիմը հավասար միավորներով «Շալլին» զիջեց գնդակների տարբերությամբ եւ, գրավելով 5-րդ տեղը, զրկվեց մեդալների համար հետագա պայքարից: «Աստրաբուրգ» թիմը, որտեղ հանդես է գալիս Արովյանի «Հասիսի» նախկին խաղացող Լյուբով Ալեքսանդրովան, վերջին տուրում խոշոր հաշվով զիջելով չեմպիոնի կոչման հավակնորդներից մեկին՝ «Տարբին», դուրս մնաց նույնիսկ ուժեղագույն ութնյակից եւ Անահիտ Հակոբյանի թիմի «Սերեն Լուանկի» հետ, որը գրավեց վերջին տեղը, պայքարելու է առաջին դիվիզիոնում մնալու իրավունքի համար: Ավելորդ չէ նշել, որ «Տարբի» հետ խաղում, որքան էլ անսպասելի է, Ալեքսանդրովան վաստակել է ընդամենը 2 միավոր եւ, ի տարբերություն նախորդ մրցաշրջանի, գլխավոր ռմբարկուների թվում չէ: Իսկ մենք անգամ հիշեցնենք, որ Անահիտ Հակոբյանն անցել է մարզչական աշխատանքի:

**Ֆրանսիայի բասկետբոլի կանանց առաջին դիվիզիոնի առաջնություն**
**22-րդ տուր**

| | |
|---|---|
| «Միրանդ»-«Բուրժ» | 53-75(21-41) |
| «Օրշի»-«Լեֆ» | 77-60(43-27) |
| «Աստրաբ.»-«Տարբ» | 59-91(27-46) |
| «Շալլ»-«Ռուան» | 76-65(20-48) |
| «Մոնֆեր.»-«Սերեն» | 92-62(55-27) |
| «Բորդո»-«Քլերմոն» | 74-47(37-27) |

**Առաջնության աղյուսակը նախնական փուլից հետո**

| | Խ | Մ |
|---|---|---|
| 1. «Բուրժ» | 22 | 40 |
| 2. «Տարբ» | 22 | 40 |
| 3. «Լեֆ» | 22 | 39 |
| 4. «Շալլ» | 22 | 38 |
| 5. «Օրշի» | 22 | 38 |
| 6. «Միրանդ» | 22 | 32 |
| 7. «Քլերմոն» | 22 | 31 |
| 8. «Մոնֆերան» | 22 | 31 |
| 9. «Աստրաբուրգ» | 22 | 30 |
| 10. «Ռուան» | 22 | 28 |
| 11. «Բորդո» | 22 | 26 |
| 12. «Սերեն» | 22 | 23 |

ԽՃԱՆԿԱՐ

# Մարգարովը ՀՄՄ-ի գլխավոր մարզիչ

Մեր անվանի ֆուտբոլային նախկին վարպետներից մեկը՝ Էդուարդ Մարգարովը, որը վերջին տարիներին մարզում էր Հայաստանի ազգային հավաքականը, նշանակվել է Երեւանի ՀՄՄ թիմի գլխավոր մարզիչ: Ինչպես եւ հավաքականում, այստեղ էլ նրա օգնականը կլինի Սամվել Պետրոսյանը:

# Այսօր մեծ ֆուտբոլի օր է Եվրոպայում

Գարնան առաջին իսկ օրը վերսկսվում են ակումբային թիմերի եվրոպական պաշտոնական երեք մրցաշարերը: Տեղի կունենան քառորդ եզրափակիչ փուլի առաջին հանդիպումները: Բնականաբար, առավելապես հետաքրքրում է չեմպիոնների լիգայի մրցաշարը, որտեղ այսօր մրցելու են «Բարսելոնն» ու «Պարի Սեն Ժերմենը», «Միլանն» ու «Բենֆիկան», «Հայդուկն» ու «Այաքսը» եւ «Բավարիան» ու «Գյոթեբորգը»: Պատասխան հանդիպումները տեղի են ունենալու մարտի 15-ին: Այսօր Ռուսաստանի հեռուստատեսությամբ ցուցադրվելու է «Բարսելոն»-«Պարի Սեն Ժերմեն» հանդիպումը, որը հսկայական հետաքրքրություն է առաջացնում: «Բարսելոնը» Իսպանիայի ընթացիկ առաջնությունում անհաջող է հանդես գալիս, խոշոր հաշվով մի քանի ծանր պարտություններ է կրել ու դուրս մնացել նաեւ երկրի գավաթի խաղարկությունից: Իր սասանված հեղինակությունը վերականգնելու համար միակ հույսը մնում է չեմպիոնների լիգայի մրցաշարը: Մյուս կողմից՝ «Պարի Սեն Ժերմենը» չեմպիոնների գավաթի խաղարկության նախորդ փուլի խմբային մրցաշարերի թիմերից միակն է, որ 100 տոկոսանոց արդյունքի է հասել 6 անընդմեջ հաղթանակ տոնելով: Այնպես որ՝ սպասվում է անչափ դիտարժան եւ լարված մրցավեճ:

ՄԱՖԻԱ

# Կրկին Դիեգո Մարադոնան

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐՋԱՆՅԱՆ, Վալանս, Ֆրանսիա

Իտալացիներն ուժեղ հիշողություն ունեն: Ի պատիվ «Նապոլիի», որը 1990 թ. ապրիլի 29-ին նվաճեց Իտալիայի չեմպիոնի կոչումը, Նեապոլի «Սան Պաոլո» մարզադաշտում թիմի երկրպագուները մեծ հանդիսություն կազմակերպեցին: Բազմահազար «տիֆոզիներ» հանդիսությունների ավարտին

դեռ երկար բացականչում էին «Դիեգո, Դիեգո», ի հիշատակ անմոռանալի Մարադոնայի: Դրանով նրանք միաժամանակ ուզում էին ընդգծել, որ իրենց կյանքի ծանր օրերին, երբ սեւ ամպեր են կուտակվել Մարադոնայի վրա, նրա կողքին են: Մի քանի ամիս առաջ Պուգլիեզ անունով մաֆիոզ մի բանտարկյալ, որը շատ սերտ կապերի մեջ էր Նեապոլի «Կամմորայի» (մաֆիոզների) ղեկավար Պիբե դը Օրոյի հետ, հայտարարել է, որ «Նապոլին» 1988 թ. առաջնության վերջնագծում մի տոմնավոր պարտություններ կրեց, որպեսզի «Տոտոների» վիճակահանության ընկերությունը, որին ղեկավարում են մաֆիոզները, չկորցնի 50 մլն դոլլար: «Նապոլին» այն ժամանակ զգալիորեն առաջ էր անցել մոտակա մրցակիցներից եւ ֆուտբոլասերների մեծամասնությունը չէր կասկածում նրա վերջնական հաղթանակին: Բայց հակառակը եղավ: «Նապոլին» սեփական հարկի տակ 1988 թ. մայիսին 2-3 հաշվով զիջեց «Միլանին»:

Շատ նախկին մաֆիոզներ, որոնք հիմա բանտերում խոստովանում են, որպեսզի իրենց պատիժները նվազեն, «Նապոլի» թիմը եւ Մարադոնան կապվել էին թմրադեղերի հետ: Մարադոնան մեծ քանակությամբ կոկաին էր օգտագործում: Այսօր նշում են նաեւ «Նապոլիի» նախկին խաղացողներ Կառնեվալիի, Կարեկայի, Ջորդանի, Դե Նապոլիի, Ֆերերայի անունները, որոնք Մարադոնայի հետ մասնակցել են կոկաինի «խնջույքներին»: Նեապոլի «Կամորան» դեռ այն ժամանակ մարզադաշտի տոմսակների 20 տոկոսը վաճառում էր սեւ շուկայում:

Այո, սեւ ամպեր են կուտակվել Մարադոնայի գլխին, եւ բոլոր փաստերը նրա դեմ են: Իտալիայի դատական ատյանները պատրաստվում են նոր գործ բացել Մարադոնայի դեմ, եթե, իհարկե, «Կամորան» հանգիստ թողնի նրանց:

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ՓԱՐԻԶ

# Ֆրանսահայ համայնավարները չեն մոռանում հին ՓԵՆը

Կիրակի օրը, փետրվարի 26-ի առավոտյան, Փարիզի Իվրի գերեզմանատանը նշվում էր Միսաք Մանուշյանի ավանդական հիշատակի օրը: Ուղիղ 50 տարի առաջ Մանուշյանը եւ իր 23 ընկերները գնդակահարվեցին գերմանական նացիստների կողմից: Թարմական կոտորածներից այս մազապուրծ հայը, որ այդպես էլ ֆրանսահպատակություն չստացավ, գերմանական օկուպացիայից հետո մի խումբ օտար ծագմամբ ֆրանսաբնակների հետ անդամագրվեց Դիմադրության շարժմանը եւ կյանքը նվիրեց հանուն Ֆրանսիայի ազատության: Ֆրանսիայի կառավարությունը եւ ֆրանսիացի ժողովուրդը մինչեւ օրս քերմորեն հիշում եւ դասվում են խիզախ հայորդուն, նրա մեջ տեսնելով ֆրանսիացի եւ հայ ժողովուրդների դաշնակցային բարեկամության գործնական արտահայտությունը: Հիշատակի արարողությանը մասնակցեցին ֆրանսիացի, իտալացի, հրեա նախկին ռազմիկներ իրենց դրոշներով, Ֆրանսիայի Ազգային ժողովի անդամներ, տեղի քաղաքապետարանի ղեկավարներ:

Ներկա էին նաեւ ֆրանսահայ նախկին ռազմիկներ, այլ կազմակերպությունների ղեկավարող տեղացի հայեր եւ Հայաստանից հյուրեր: Կազմակերպիչները մոռացել էին հրավիրել Փարիզում ՀՀ դեսպանության ներկայացուցիչներին եւ... այդ երկրների դրոշների մեջ բացակայում էր հայկականը եռագույնը: Սակայն տեղացի մի քանի ժախականներ հայ համայնավարներ, նախկին ու խանդոտ հայացքները դեպքին այն հայտնաբերեցին մեր թղթակից Րաֆֆի Հերմոն Արաֆի տեսախցիկի վրա, որով վերջինս նկարահանում էր արարողությունը, եւ հարձակվելով սկսեցին դոռալ, թե «Մանուշյանը այս դրոշակի դեմ պայքարեց եւ չի կարելի նման արարողության ժամանակ այդ դրոշակով ներկայանալ»: Միջամտել փորձող այլ հայերին նույնպես այս «խիզախները» անմիջապես չքաղեցին, նրանց երեսին նետելով «գեստապոյականներ» ու «ֆաշիստներ», անտեղի տեղը «Ղարաբաղի հաց բարձրացողներ»...

Խեղճ, ողորմելի տեսարան... Ուրեմն ե՞ն սնունդ առնում նրանց ուղեղները եւ գաղափարները եւ ո՞ւր են հասնելու արանցով: Երկի՞ն դեռ մի՞ եւ «շողշողուն» օրեր, ինչպես իրենց կրծքերին շողշողացող կարմիր կարոտյա կարմիրը:

ՆԵՐՔԻՆ ԿՅԱՆՔ

## Գրանցվեց նոր կուսակցություն

ՀՀ արդարադատության նախարարության հասարակական եւ հասարակական քաղաքական կազմակերպությունների գրանցման վարչության պետ Վոլոդյա Սանասարյանը հաղորդել է, որ ս.թ. փետրվար ամսին նախարարության կոլեգիան հաստատել է 44-րդ հասարակական քաղաքական կազմակերպության գրանցումը: Այն կոչվում է «Ազգային առաջադիմություն» հասարակական քաղաքական կազմակերպություն: Հանրապետությունում գործող ամենաերիտասարդ կուսակցությունը խորհրդարանական նույնանուն խմբավորման ժառանգորդն է, իսկ վարչության նախագահը՝ պատգամավոր Վարդան Զուռնաչյանը: ԵՏ


ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՄ

սեփականացրած խանութ մաշկեղի գնով Ղավիթ Բեկ փողոցում: Զանգահարել 53.17.73, 53.10.17


## Մահազդ

Ֆելիքս Ստեփանյանը, Վաղեն Ալեքսանյանը, Սերգեյ Խաչիկյանը, Թաթուլ Կարապետյանը եւ Համլետ Դավթյանը խոր վշտով հայտնում են իրենց ընկերոջ **Ղեւոնդ Մանուկյանի** անժամանակ մահը, եւ ցավակցում հանգուցյալի հարազատներին ու մերձավորներին:

Թաղումը այսօր, ժ. 14-ին, հասցեն Նոր Արեշ, 34 փողոց, 53 տուն:

ՍՆՕՈՒԴԱՐԵ

## Ալեքս Ավանեսյանն ընտրվեց հունգարահայ համայնքի նախագահ

Հունգարիայի 11 ազգային փոքրամասնությունների մեջ հայերն առաջինը ընտրեցին համայնքի ինքնակառավարման մարմին, բաղկացած 17 հոգուց: Համայնքի հիմնադիր ժողովը, որին մասնակցում էին Հունգարիայի տարբեր բնակավայրերից ներկայացված 38 պատգամավորներ, ինքնակառավարման մարմնի նախագահ ընտրեց Ալեքսանդր Ավանեսյանին, իսկ փոխնախագահ Սարոտա Իզաբելլային: Հայ համայնքը, ինչպես նաեւ բոլոր ազգային փոքրամասնությունները Հունգարիայում, ղեկավարվելու է երկրի խորհրդարանի կողմից ընդունված հատուկ օրենքով, որի հայերեն թարգմանությունը, ի դեպ, անցյալ տարի իրականացրել էր ՀՌԱԿ Երեւանի գրասենյակը: Հունգարահայ ինքնակառավարման մարմնի կենտրոնատեղին տեղավորվել է Հայաստանի ժողովրդի հետ մշակութային ընկերակցության շենքում: Մարմնի ու նրա նախագահի պարտականությունը կլինի կառավարական եւ քաղաքապետական մարմինների հետ կայուն հարաբերությունների հաստատումը, համայնքի մշակութային եւ պատմական իրավունքների պաշտպանությունը: Ավելացնենք, որ նորընտիր նախագահը որպես սփյուռքահայ տասնող սովորել եւ ավարտել է Երեւանի գեղարվեստաթատերական ինստիտուտը: Ռուդապեշտում նա տերն է գովազդային «Inspirarus» ֆիրմայի:

## Շեւարդնաձե. Աբաշիձեի նկատմամբ մահափորձը անհեթեթություն է

ԹԲԻԼԻՍԻ, 28 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մի շարք թերթերի հաղորդման համաձայն, Աջարիայի ԳԽ նախագահ Ասլան Աբաշիձեն Վրաստանի անվտանգության ծառայության շեֆ Իգոր Գեորգաձեին մեղադրել է այն բանում, թե վերջինս իր վրա մահափորձ է նախապատրաստում: Էդուարդ Շեւարդնաձեն մեկնաբանելով այդ լուրերը ասել է. «Ես ուզում եմ անկեղծորեն ամենքին, հատկապես Աջարիայի բնակչությանը, հայտարարել, որ նման սիահբեկչական քայլերի ծրագրմանը վերաբերող լուրերն անհեթեթություն են»: Շեւարդնաձեի կարծիքով, այդ սադրանքը նյութված է ինչպես Վրաստանում, այնպես էլ դրա սահմաններից դուրս:

«Ես դիմում եմ Աջարիայի բնակչությանը եւ անձամբ Ասլան Աբաշիձեին: Թող մարդիկ հանգիստ աշխատեն, քանի հանրապետության ղեկավարությունն իրեն ապահով զգա, տագնապի համար որեւէ հիմք չկա», հայտարարեց Վրաստանի ղեկավարը:


Պետության կողմից արտոնագրված, մասնագիտացված, նոր տիպի բուհերի առաջնեկ եւ միակ շրջանավարտ տված Երեւանի

·Մ·Յ·ՈՒ·Գ·

ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԸ

կազմակերպում է 1995-1996 ուսումնական տարվա ընդունելության համար նախապատրաստական դասընթացներ: Ընդունվել կարող են միջնակարգ դպրոցների, միջնակարգ մասնագիտական այլ ուսումնական հաստատությունների շրջանավարտները եւ 10-րդ դասարանի աշակերտները: Ուսուցումը վճարովի է՝ 100 դոլարին համարժեք դրամ, տեւողությունը 5 ամիս, մարտի 1-ից հուլիսի 25-ը:

Դասընթացները դրական գնահատականներով ավարտած դիմորդները արտամրցութային կարգով կընդունվեն ինստիտուտի առաջին կուրս:

Դիմումների ու փաստաթղթերի ընդունումը ամեն օր ժամը 9-15-ը, բացի կիրակի օրերից:

Երեւան, Թումանյան 11, հեռ.՝ 56-75-07, 58-21-18



Գործում է 1991 թվականից

NOY BANK

ՆՈՅ բանկը ընդունում է գրավով ապահովված ներդրումներ

100 % - ոց երաշխիքներ

Սկսվել է վարկերի տրամադրումը ամենացածր տոկոսադրույքներով

Պուշկինի 9, հեռ.՝ 562104, 527560



ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

երկու առանձնատուն, 250 քմ ընդհանուր տնամերձ հողամասով «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում:

Զանգահարել 58-33-26, 25-25-38



«ԵՎԱ» ուսումնական կենտրոնը հրավիրում է ձեզ 1.5-2.5-ամսյա դասընթացների հետեւյալ մասնագիտությունների գծով

- Համակարգչային ուսուցում IBM PC համակարգիչների վրա հետեւյալ բաժիններում
  - օպերատորական գործ (MS DOS, NORTON, WINDOWS, տեքստային եւ գրաֆիկական խմբագրիչներ)
  - տվյալների բազաներ
  - ծրագրավորման լեզուներ
- անգլերեն լեզու
- բանկային գործ եւ համակարգիչների կիրառումը բանկերում
- հաշվապահության եւ համակարգիչների կիրառումը հաշվապահության մեջ
- կոսմետիկա եւ էպիլյացիա
- մերսում (մասսաժ)

Ավարտողներին տրվում են վկայականներ (սերտիֆիկատ) հայերեն, ռուսերեն եւ անգլերեն լեզուներով:

Ընդունելությունը ամեն օր, ժ. 13.00-ից 16.00-ը, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից:

Հասցեն՝ Սարյան 4 (Մ. Սարյանի տուն-թանգարանի դիմաց)
Հեռ. 58-21-22 (ժ. 13.00-ից 16.00-ը) եւ 58-58-71 (շուրջօրյա):



ԱՅԱՔՍ

«ԱՅԱՔՍ» ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է ԱՎՏՈՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԱՄՆ ԵՎ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ԾԱՆԿԱՑԱԾ ԵՐԿՐԻՑ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, 375014, ԵՐԵՎԱՆ, ԿՈՄԻՏԱՍԻ Փ. 49
ՀԵՌ. (8852) 234700, 230719 ՖԱՔՍ (8852) 282951

ԾՈՒՅՔՆԵՐ՝ ԲՈԼՈՐ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ


«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23, Արշակունյաց 2   Գրանցման թիվ 65.   Պատվեր 69149.   [illegible] 1985   Տպաքանակը 7000   Ստորագրված է տպագրության 28. 02. 1995   Գինը 40 դրամ

digitised by A.R.A.R.@